

SNV Bulletin #3

*Nasilje i nesnošljivost
prema Srbima u 2014.*

IMPRESSUM

Bulletin #3: Nasilje i nesnošljivost prema Srbima u 2014.

IZDAVAČI / Srpsko narodno vijeće i Vijeće srpske nacionalne manjine Grada Zagreba

UREDNIK / Saša Milošević

AUTORICA / Tamara Opačić

BAZA PODATAKA / Milena Jurišić

KOREKTURA, SUMMARY / Bojan Munjin

PRIJEVOD / Metka Jelenc

DIZAJN / Parabureau

TISAK / IT Graf

TIRAŽA / 600

PODRŠKA / Ured Vlade Republike Hrvatske
za ljudska prava i prava nacionalnih manjina

Zagreb, maj 2015.

Fotografija na naslovniči:

Na tramvajskoj stanici koja je smještena na Trgu hrvatskih velikana, danima je bez reakcije nadležnih stajao grafit govora mržnje

Uvod

Za razliku od ranijih godina, kada su slučajevi nasilja, nesnošljivosti i govora mržnje usmjerenog prema Srbima uglavnom zabilježeni na područjima povratka izbjeglica, primjetno je da su se od 2012. oni proširili cijelom Hrvatskom.

Tome trendu značajno je pridonio društveno-politički kontekst koji se od dolaska koalicije predvođene SDP-om na vlasti, a potom i nakon pridruživanja Hrvatske Evropskoj uniji, sve više radikalizira i poprima revizionističko-desničarska obilježja. Događaji iz recentne povijesti dokazuju da desnica, predvođena HDZ-om, kao glavni politički kapital za povratak na vlast koristi nacionalističku retoriku koja podrazumijeva antisrpsku hysteriju. U pravilu, riječ je o organiziranju uličnih okupljanja i radikalnom političkom govoru koji za cilj imaju destabilizaciju političke situacije u zemlji.¹

1 Prvi veći takav miting organiziran je u februaru 2001. na splitskoj rivi pod sloganom 'Svi smo mi Mirko Norac'

Nanovo buđenje nacionalističke euforije i mobilizacije dijela veteranske populacije započelo je odlukom aktualne Vlade da počne s temeljitim provođenjem Zakona o upotrebi jezika i pisma nacionalnih manjina, kojim se propisuje ravnopravna upotreba manjinskog jezika u onim sredinama gdje one čine više od 33 posto stanovništva. Postavljanje prvih dvojezičnih ploča na državne institucije u Vukovaru početkom 2013. izazvalo je otpor veteranskog udruženja Stožera za obranu hrvatskog Vukovara. Protest vukovarskih veteranata, koji je prerastao u protest protiv prava Srba, naposljetku je rezultirao povećanom razinom govora mržnje i etničke nesnošljivosti u javnom prostoru.

Posebno je zabrinjavajuće što je govor mržnje u 2014. postao sve prisutniji u medijima. Primjetno je da se u posljednje vrijeme povećava broj internetskih portala koji koriste desničarski diskurs, posežu za povijesnim revizionizmom te vode kampanje protiv manjinskih zajednica. Ohrabreni takvom atmosferom, članovi veteranskih udruženja i profašističkih organizacija javno protestiraju protiv gotovo svakog događaja koji ima antifašistički predznak ili kojim se u pitanje dovodi odgovornost hrvatske strane za zločine počinjene u posljednjem ratu.

Nacionalistički ispadu svoj su vrhunac u 2014. dosegnuli za vrijeme kampanje za predsjedničke izbore. Vrh HDZ-a je kampanju novoizabrane predsjednice Kolinde Grabar-Kitarović dominantno temeljio na nacionalizmu. Društveno-politička situacija u prethodnoj godini dodatno se radikalizirala protestom branitelja koji

su u prvim danima kampanje podignuli šator ispred Ministarstva branitelja, zahtijevajući ostavku aktualnog ministra, njegovih pomoćnika i napisljetu cijele "jugokomunističke" vlade.²

U pozadini svega krije se povratak HDZ-a "vrijednostima 90-ih", odnosno rigidnom nacionalizmu. Za ilustraciju se dovoljno podsjetiti govora Tomislava Karamarka, predsjednika te stranke, kojeg je u februaru 2014. održao na stranačkom skupu u Omišu. "Osjećam da su nam se vratili ona energija i emocije s početka devedesetih. Osjećam da su Bog i hrvatski narod ponovno uz HDZ, a čujem i onih 15.000 mrtvih prijatelja iz Domovinskog rata kako nas pitaju što ste im ovo dopustili da naprave od Hrvatske... Neće nama četnički vojvode pregledavati naše udžbenike. A oni (op.a.-aktualna Vlada) su im upravo to dopustili, oni koji su našu školovanu djecu, koja su naučila hodati na briselskim hodnicima, izbacili iz evropskih institucija, kako bi iz komiteta doveli svoju nesposobnu djecu", kazao je Karamarko nakon čega je netko od brojnih gostiju uz aplauz dobacio: "U Kevinu jamu s njima!"³

Sve to rezultiralo je nastavkom trenda koji je posljednjih nekoliko godina vidljiv iz podataka Ministarstva unutarnjih poslova (MUP) – žrtve kaznenih i prekršajnih djela motiviranih etničkom mržnjom u Hrvatskoj i dalje su u velikom broju Srbi. Najveći broj događaja koji su imali obilježja međuetničke netrpeljivosti i u 2014. evidentiran je na Područjima posebne državne skrbi, odnosno na područjima u kojima živi najveći broj Srba povratnika. U 2014. na tim su područjima ukupno zabilježena 44 događaja koja su imala obilježja međuetničke netrpeljivosti, od čega se njih 32 počinjena na štetu Srba. Kako pokazuju podaci MUP-a, u prethodnoj godini od ukupno 8 kaznenih djela motiviranih etničkom mržnjom, za njih

2 Dejan Jović: Prvo 'povratak u Europu', a onda u 1990-te, <http://www.portalnovosti.com/prvo-povratak-u-europu-onda-u-1990-te>

3 Klevina jama je toponim za krašku jamu koja se nalazi u Dalmatinskoj zagori. U narodu je jama na sjevernim padinama Kozjaka desetljećima bila poznata kao stratište u koje su nakon egzekucija, najčešće suradnika okupatora tokom i nakon Drugog svjetskog rata, bacani leševi. (izvor: <http://www.tportal.hr/vijesti/hrvatska/318460/Gdje-je-i-sto-je-to-Klevina-jama.html>)

/ Grafiti govora mržnje u Vukovaru i Zagrebu

3 utvrđeno je da su motivirana mržnjom prema osobama srpske nacionalnosti. Prema evidenciji Državnog odvjetništva Republike Hrvatske (DORH), u prethodnoj godini zaprimljeno je ukupno 39 kaznenih prijava koje se odnose na zločin iz mržnje, pri čemu nije iskazano koliko broj djela je počinjen na štetu Srba. Tokom 2014. od strane MUP-a evidentirana su i ukupno 54 prekršaja počinjena nošenjem, izvođenjem, reproduciranjem i isticanjem simbola, tekstova, slika, crteža ili pjesama motiviranih mržnjom.⁴

Potaknuti povećanjem broja slučajeva etnički motiviranog nasilja, nesnošljivosti i govora mržnje usmijerenog prema Srbima i njihovim institucijama u Hrvatskoj, Klub zastupnika Samostalne demokratske srpske stranke (SDSS) u Hrvatskom saboru i Srpsko narodno vijeće (SNV) su početkom 2013. započeli s evidentiranjem i praćenjem takvih slučajeva. U 2014. godini nastavljeno je praćenje, a evidencija se temelji na podacima prikupljenim po prijavama pojedinaca te informacija objavljivanima u medijima.

4 Za prepostaviti je da se u najvećem broju slučajeva radi o isticanju ustaške simbolike

Pregled i analiza podataka SDSS-a i SNV-a za 2014.

Prikupljanjem podataka po prijavama pojedinaca i informacija objavljenima u medijima, Klub zastupnika SDSS-a u Hrvatskom saboru i SNV zabilježili su 82 slučaja etnički motiviranog nasilja, nesnošljivosti i govora mržnje protiv Srba u 2014. godini. Budući da dio žrtva zbog nepovjerenja u državne institucije i straha za vlastitu sigurnost nikada ne prijavi napade, svjesni smo da evidencija koju donosimo sadrži nedostatke. Također, budući da je određene pojeve iz objektivnih razloga nemoguće promatrati kao pojedinačne primjere (npr. nisu evidentirani svi graffiti kojima se promiče nesnošljivost na ulicama svih hrvatskih gradova i mesta), oni su pribrojani kao jedan, ukupan slučaj. Pregled je okvirno podijeljen u pet tematskih cjelina:

- /1 Elementi govora mržnje ili širenja etničke netrpeljivosti u javnom prostoru
- /2 Elementi govora mržnje ili širenja etničke netrpeljivosti u izjavama javnih osoba
- /3 Verbalno vrijedanje i fizičko nasilje
- /4 Oštećenje i uništenje imovine, objekata i grobalja
- /5 Otpor korištenju čiriličnog pisma i nasilno uklanjanje i uništavanje dvojezičnih natpisnih ploča

/1 Elementi govora mržnje ili širenja etničke netrpeljivosti u javnom prostoru

Kao posljedica nesankcioniranja govora mržnje, širenja etničke netrpeljivosti i društvene situacije u kojoj takvo ponašanje nije izoliran slučaj već ga se, štoviše, potiče, sve je učestalije izražavanje takvih stavova u javnom prostoru.

/1.1 Grafiti

Grafiti nacističkih, fašističkih i ustaških simbola te poruke kojima se direktno poziva na fizičko nasilje prema Srbima postali su uobičajena pojava na javnim površinama. U 2014. godini grafiti takvih sadržaja zabilježeni su na ulicama gotovo svih hrvatskih gradova – od Nuštra (“Milanoviću Srbine”, “Srbe na vrbe”, “Oluja ‘95”, “Vukovar nikad neće biti Bykobap”), Rijeke (“Ubij Srbina”), Slavonskog Broda (“Mamiću srpsko kopile”), Vukovara (“Srbine seli se”, “We hate Serbs”, “Ubi Srbina 1950”), Karlovca (“Kolji Srbe”) do Varaždina, Vinkovaca, Splita, Dubrovnika i Zadra, gdje su na javnim površinama vidljivi nacistički, fašistički i ustaški simboli.

Najveća koncentracija uvredljivih grafita zabilježena je na ulicama Zagreba (“Za dom i poglavnika”, “Hrvatska do Zemuna”, “Srbe na vrbe”, “Stop cirilici u Vukovaru”, “Mamiću Srbine, čakija ti ne gine”, “Mamiću Srbine, kćeri su ti Ciganke”).

/ Grafit u Rudeškoj ulici u Zagrebu

Uz površine pothodnika, tramvajskih i autobusnih stanica, prometnih znakova, kioska, trafostanica, koje slove kao uobičajena mjesta za iscrtavanje grafita, posebno je zabrinjavajuće što su uvredljivi natpisi postali učestala pojava na površinama javnih ustanova (domovi zdravlja, bolnice, škole, sportske dvorane, muzeji, tržnice, dječja igrališta) koje posjećuje veliki broj građana s djecom. Da se graffiti uvredljivog sadržaja u pravilu ne uklanjaju s tih objekata, dokazuje nekoliko primjera sa zagrebačkih ulica. Na jednoj od najprometnijih autobusnih stanica u gradu, koja je smještena u Paromlinskoj ulici, već mjesecima stoji nacrtano veliko slovo "U".⁵ Iako se stanica nalazi u neposrednoj blizini gradskog poglavarstva, komunalna služba do trenutka pisanja ovog teksta nije uklonila ovaj grafitt. Sličan primjer je zabilježen na Trešnjevcu, gdje su na domu zdravlja u Nehajskoj ulici, koji se nalazi u neposrednoj blizini policijske postaje, zabilježeni graffiti nacističkih i ustaških simbola.

⁵ Riječ je o znaku kojeg su koristile ustaše

Ukoliko se komunalne službe odluče na brisanje grafita kojima se promiče nesnošljivost, taj se posao često odrađuje s vremenskim odmakom. U samom centru Zagreba, na tramvajskoj stanicici koja je smještena na Trgu hrvatskih velikana, danima je bez reakcije nadležnih tijela stajao grafitt "HNS (op.a. – Hrvatski nogometni savez) pederi, ubi Srbina". Graffiti na zagrebačkoj tržnici Dolac i na fasadi Muzeja suvremene umjetnosti dokazuju da komunalne službe kad se, i ukoliko se uopće odluče na njihovo uklanjanje, taj posao često obavljaju loše. Naime, budući da su prefarbani svjetlijom bojom, ti graffiti su i dalje vidljivi.

/ Grafiti govora mržnje u Nuštru

/1.2 Sportska natjecanja

U 2014. godini se nije promijenila ni slika na sportskim terenima koji već godinama slove kao mjesta na kojima je sveprisutan govor mržnje. Početkom februara 2014. u Zagrebu je u okviru ABA košarkaške lige održana utakmica između zagrebačke Cibone i beogradskog Partizana. Na samom početku meča s tribine se zaorilo "Ubij, ubij Srbina".

Nekoliko dana kasnije u Puli je održana nogometna utakmica između prvoligaša Dinama i Istre 1961. Dio navijača Istre, znani kao Demoni, tada je s tribina uzvikivao ustaški pozdrav "Za dom spremni". Uprava NK Istre 1961 uskoro se distancirala od ove navijačke grupe te osudila njihovo ponašanje. Čelnici ovog prvoligaša tako su se svrstali u red rijetkih odgovornih pojedinaca koji su javno osudili neprihvatljivo ponašanje na sportskim terenima.

Primjeru drugačije prakse svjedočili smo početkom oktobra na stadionu u Dugopolju, gdje je odigrana nogometna utakmica između Rijeke i Hajduka. Iako su pripadnici Torcide, navijačke skupine NK Hajduka, pjevali "Šugava Rijeko puna si Srba, ne brini Rijeko ima još vrba", ni delegat niti sudci nisu reagirali.

Sličnu situaciju promatrači Hrvatskog helsinškog odbora za bilježili su na kvalifikacijskoj utakmici za Evropsko nogometno prvenstvo 2016. koju su reprezentacije Hrvatske i Azerbajdžana 13. oktobra odigrale na osječkom stadionu Gradski vrt. Već prije samog početka utakmice stadionom se zaorio ustaški pozdrav "Za dom spremni", a pred kraj utakmice radikalna skupina navijača zapjevala je ustašku koračnicu "Evo zore, evo dana

/ Uvredljivi grafiti postali učestala pojava na površinama javnih ustanova (Zagrebačka tržnica Dolac i ulaz u Kliniku za traumatologiju u Zagrebu)

/Evo Jure i Bobana".⁶ Vodeći ljudi hrvatskog nogometa, među njima i sam predsjednik Hrvatskog nogometnog saveza Davor Šuker, koji je u javnosti poznat kao osoba koja je 1996. posjetila grob ustaškog poglavnika Ante Pavelića⁷, poslije utakmice su se ogradiili od divljaštva na stadionu. Ipak, riječ je o stidljivim osudama u kojima se naglasak stavlja na moguće sankcije po klubove i reprezentacije (zabrana igranja i novčane kazne), dok na širi društveni problem koji se krije iza ovakvih ispada u pravilu ne upozorava gotovo nitko. Počevši od komentatora televizijskih i radijskih prijenosa sportskih natjecanja koji se još nijednom nisu odlučili za prekid emitiranja prijenosa ili isključivanje tona koji dopire sa sportskih terena.

/1.3 Mediji, komentari, forumi i društvene mreže

Razvojem tehnologije, dominantan medij za prijenos govora mržnje postao je internet. Ovaj medij pruža mogućnost anonimnosti, što mnoge učesnike rasprava na društvenim mrežama, forumima i čitateljskim komentarima portala hrabri na korištenje govora mržnje koji u kratkom vremenu doseže velik broj korisnika. Budući da većina portala i drugih internetskih platformi nema adekvatne osobe koja bi se bavile moderiranjem rasprava, a i oni koji ju imaju ne mogu zbog prevelike količine komentara sve pravovremeno nadzirati, pa se uvredljivi komentari u najvećem broju slučajeva ne brišu. Otežavajuća je okolnost što internet za većinu zakonodavstava, pa tako i hrvatsko, još uvijek predstavlja sivu zonu.⁸

Izrazito problematičnima se pokazala komunikacija putem društvenih mreža. Iako postoji mogućnost prijave diskriminacionog sadržaja, u pravilu se uklanjuju samo eksplicitne fotografije

6 Jure Francetić i Rafael Boban istaknuti su čelnici tzv. 'crne legije', elitne skupine ustaške vojske Ante Pavelića

7 Izvor: <http://www.index.hr/vijesti/clanak/ekskluzivne-fotografije-davor-suker-u-drustvu-kroifa-na-grobu-ante-pavelica/529046.aspx>

8 Primjere iz prakse čine tri presude: Evropski sud za ljudska prava u slučaju Delfi As v. Estonia proglašio je odgovornim novinarski portal za izjave protiv časti i ugleda objavljene od strane anonimnih komentara. U slučaju Payam Tamiz v Google Inc Žalbeni sud Engleske i Walesa dosudio da Google može biti smatrani odgovornim za komentare korisnika objavljene na njegovoj platformi Blogger. Također, Vrhovni sud Republike Hrvatske proglašio je odgovornim vlasnika portala Vukovarac.net za sadržaje anonimnih osoba objavljene na spomenutom portalu (prema: Lozo i Dojčinović: Govor mržnje na internetu kroz prizmu zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda).

A screenshot of the Hrvatski kulturnog vjeća website. The header features the logo 'Hrvatski kulturnog vjeća' and a 'Like' button. Below the header, there's a news article with a thumbnail image of a man. The text discusses Josip Šimunić and his connection to the 1994 World Cup.

Srpska šovinistička farsa

Sportski arbitražni sud u Lausanni odbio je žalbu Josipa Šimunića i potvrdio Fifu kaznu kojom je zabranjeno igranje 10 utakmica za hrvatsku reprezentaciju, novčanu kaznu i zabranu pristupa stadionima u Brazilu za vrijeme igranja svjetskog nogometnog prvenstva.

Uzrok „Za dom“, zbog kojega je kažnjen, hrvatsko pravosuđe ne smatra fašističkim ni nacističkim, nego stvarnim hrvatskim pozdravom. Ustalik pozdrav glasio je „Za dom i pogranicu“

pa ispadla da je Šimunić drastično kadrijen što se konzist istim rječima, uđeđa i slovima, kao i ustale.

Ustale su pozdravljale i s „Dobar dan“ pa bi Fifa ubuduće, ali opet dobitje poticaj od nekoga iz Hrvatske, mogla kazniti i nogometnog svjetskog tako pozdravljaju. A što je s učinkom pozdravljaju? Fifa je u odluci o suspendaciji Šimunića i u sporazumu s Hrvatskim arbitražnim sud ne bi potrdila tu kaznu Šimuniću da kampanju protiv njega nije pokrenuo ministar Željko Jovanović, koji je prije nekoliko godina prestalačio četnički ustankar u Srbu i okutan pokolj Hrvata u Srbu 1941.

Stene ustanice iz Srbia zive su Hrvate bacali u jame, a prolaska su tjele poslijepodne 73 godine ekshumirane kosti manjeva broja stradali. Isti je Jovanović, kao dižani dučnoshnik nazodio ritualno paljenje hrvatske zastave na beogradskoj Marakani.

Jovanović se u kampanji protiv Šimuniću pridružio Zoran Stenović, četnički nekvalitet u Rijeci na koju se ostanka Fifa za kojega bismo mogli kratko reći: Nimen est omnia.

Šimunićevu kaznu sada kažnjuju pobedito doživljavanje prospiski i projugoslavenski orijentirani pojedinci i krougovi te hrvatske arhitekte i arhitekturiste.

Što se njih tiče, „Za dom“ je ustalik simbol kojeg treba zabraniti i progoni, ali činila im nije simbol smrskon

Zelimo da Hrvatski tjednik dođe u svaki hrvatski dom!

Podatci u rečniku

Žiro-račun: 2500009-1101384007

Banka: Hypo Alpe-Adria-Bank

Korisnik: Tempus d.o.o. Zadar

IBAN: HR61 2500 0091 1013 84007

BIC: HAADZR22

KONTAKTI

Hrvatski tjednik

KONTAKTI

Telefon: +385 (0)23/309-277

Fax: +385 (0)23/309-189

Elektronička pošta: hrvatskitjednik@com.hr

Preporučite članke

Podržite članke na jednost od socijalnih mreža jednim klikom!

Facebook, Twiter, Google+, LinkedIn,

/ Tekst Ivice Marijačića,
glavnog urednika Hrvatskog
tjednika

(pornografija, nacistička i fašistička simbolika). Društvene mreže zbog toga su postale glavni alat kojim se širi nesnošljivost prema Srbima i ostalim manjinskim skupinama. Govor mržnje na društvenim mrežama tokom 2014. najčešće se širio preko stranica radikalno desnih političkih stranaka (Autohtona hrvatska stranka prava, Hrvatska čista stranka prava) i braniteljskih formacija (Hrvatske obrambene snage, IX. Bojna Hos-a Rafael Vitez Boban, Hrvatske obrambene snage).

Zbog sve učestalijih verbalnih napada na internetu, Ministarstvo socijalne politike i mladih je u 2014. godini prihvatio poziv Vijeća Evrope da se uključi u provedbu online kampanje "No hate speech movement". Cilj kampanje je senzibiliziranje javnosti, a posebno djece i mladih o poštivanju ljudskih prava i negativnim utjecajima govora mržnje. Kampanja se prvenstveno provodi na internetu kroz službenu stranicu⁹ i profile na društvenim mrežama, a u nju su uključene i udruge mladih koje proaktivnim djelovanjem osvještavaju posljedice govora mržnje.

Radikalizacijom društveno-političkog konteksta porastao je broj medija koji otvoreno promoviraju nacionalizam te koriste govor mržnje. U takvim medijima (najčešće je riječ o internetskim portalima), među kojima se najviše ističe Dnevno.hr, gotovo svakodnevno se objavljaju tekstovi usmjereni protiv čitavih manjinskih zajednica, pogotovo njihovih istaknutih pojedinaca. Tako je, primjerice, na dan održavanja komemorativnog skupa Dan sjećanja na Jadovno 1941. na ovom portalu objavljen tekst pod naslovom "Najgori šljam velikosrpske politike na skupu u Jadovnu". Zbog huškačke naravi ovog medija i njegove tiskane inačice 7Dnevno, reagirao je Središnji odbor Hrvatskog novinarskog društva. "Napadi i uvrede tog portala i u manjoj mjeri tiskanog tjednika 7Dnevno na račun pojedinaca, udruge i društvenih skupina koji ne dijele njihov konzervativno desničarski svjetonazor vraćaju nas u devedesete godine i nerijetko srozavaju kulturu javnog komuniciranja na razinu govora mržnje ratnog i poratnog Slobodnog tjednika te Imperijala", navodi se u priopćenju HND-a.¹⁰

Dnevno.hr je 8. aprila 2014. objavio tekst pod naslovom "Vukovarci pozivaju Hrvate na bojkot srpskih proizvoda! Evo popisa trgovina u kojima neće kupovati dok cirilica ne izađe iz Vukovara!". U prvotnoj verziji (koja je kasnije toga dana izmijenjena), tekst je sadržavao popis trgovina koji je tih dana kružio društvenim mrežama. Po prijavi je uskoro reagiralo Vijeće za elektroničke medije koje je nakladniku ovog portala izreklo opomenu. Kako stoji u objašnjenuju Vijeća, pružatelj elektroničke publikacije

⁹ <http://www.dislajkammrznju.hr/>

¹⁰ Priopćenje HND-a:
<http://www.hnd.hr/hr/archiva/show/67229/>

Portal Dnevno d.o.o. prekršio je odredbu Zakona o elektroničkim medijima kojim je propisano kako u audio i/ili audiovizualnim medijskim uslugama nije dopušteno pogodovati poticanju i širenju mržnje ili diskriminacije na osnovi nacionalnog porijekla.

“Vijeće je mišljenja kako glavni problem u ovome konkretnom slučaju predstavlja činjenica što pružatelj elektroničke publikacije, tj. njegovo uredništvo ne vidi problem u objavi ovakvog sadržaja, štoviše još i ističe kako je popis trgovina uklonjen samo zato jer se na popisu našla i osoba koja ne bi tamo trebala biti, to jest, misli se na osobu hrvatske nacionalnosti. Ovakvo ponašanje predstavlja ne samo kršenje odredbi Zakona o elektroničkim medijima već i izravno kršenje Ustavom proklamiranih načela jednakosti svih građa Republike Hrvatske”, stoji u obrazloženju Vijeća.¹¹

11 Obrazloženje Vijeća za elektroničke medije: http://www.google.hr/url?sa=t&ct=j&q=&esrc=s&source=w eb&cd=6&ved=0CEgQFjAF &url=http%3A%2F%2Fwww.e-mediji.hr%2Frepository_files%2Ffile%2F356%2F&ei=h_HtVMTIHMsUf3pgLAC&usg=AFQjCNF-MxuVZnC5hXxmEW FwLPQVglBMVw&sig=9ZGECi UMNx4rtETKfipzDQ&bvm=bv. 86956481,d.d24&cad=rja

Tokom 2014. godine nesnošljivost usmjerena prema pripadnicima srpske zajednice zabilježena je i u televizijskom programu.

Najčešće se radi o talk showovima koji se emitiraju na lokalnim televizijama. Međutim, kako se pokazalo, ni javni medijski servis ne zaostaje u promociji netolerancije. Osim činjenice da je manjinski program javne televizije iznimno apolitičan, da se svodi na folklorne sadržaje i pri tome se prikazuje u specijaliziranim emisijama u nepopularnim terminima, posebno zabrinjava što su diskriminatori sadržaji i dalje zastupljeni u programu HTV-a. Tako umjesto da promovira toleranciju, kreira i emitira programe kojima se potiče i unapređuje održavanje, razvoj i iskazivanje kulturne i vjerske posebnosti manjina, HTV kroz natjecateljski talk show Piramida pruža prostor za promociju netolerancije u najgledanijem televizijskom terminu. U emisiji, koja je emitirana 14. oktobra 2014., Zvonimir Hodak, odvjetnik koji je u javnosti poznat po svojim nacionalističkim stavovima i kao kolumnist već spomenutih portala Dnevno.hr i tjednika 7Dnevno, izjavio je da bi Vesnu Teršelić, voditeljicu Documente-Centra za suočavanje s prošlošću, trebalo poslati na Goli otok i ne dozvoliti joj “povratak u Hrvatsku”, na što se voditeljica Željka Ogresta nasmijala, a publika u studiju počela pljeskati. Vijeće za elektroničke medije nije osudilo ovaj postupak.

Na HTV-u se već godinama kroz emisiju TV kalendar zastupaju revizionistički stavovi o ulozi Hrvatske u Drugom svjetskom ratu. U istoj emisiji je 28. decembra, odnosno na godišnjicu smrti ustaškog poglavnika Ante Pavelića, emitiran prilog u kojem se tvrdi da je Pavelić prema “sugestijama Nijemaca donio rasne odredbe i započeo progon Židova, Srba i ostalih neistomišljenika” te da su “progoni i osnivanje koncentracijskih logora išli na ruku četnicima i komunistima koji svoje redove popunjavaju ljudima

izbjeglim pred represijama režima, a u NDH do sloma traje krvavi građanski rat". U prilogu nije spomenut podatak da su u ustaškim konc-logorima ubijene na desetine hiljada ljudi, među kojima i veliki broj djece, žena i osoba starije životne dobi niti je jasno naglašeno da je Ante Pavelić bio ratni zločinac.¹²

Što se lokalnih televizija tiče, u javnosti najviše pažnje izaziva emisija TV Bujica, koja se emitira na Osječkoj televiziji, čiji voditelj Velimir Bujanec iz tjedna u tjedan ugošćuje goste desne provenijencije. Tako je, primjerice, 11. aprila ugostio Antu Đapića, bivšeg predsjednika HSP-a i gradonačelnika Osijeka. "Početkom devedesetih godina smo ugradili u Ustav da je Hrvatska država hrvatskog naroda, pa smo kasnije dodali da je Hrvatska država hrvatskog naroda, manjina, Srba i još nekih. Mislim da je došlo vrijeme da kažemo da je Hrvatska građanska država u kojoj su svi građani politički Hrvati. Na taj način ćemo izbjegći sve ove neugode koje nam se događaju u Vukovaru. Ako već grizemo u jabuku, zagrizimo njen najkiseliji dio, a to je Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina", istaknuo je Đapić, koji je u istoj emisiji kazao da su dobrovoljci Hos-a s pozdravom "Za dom – spremni" početkom devedesetih godina gradili i stvarali Hrvatsku državu. "Oni koji danas napadaju taj pozdrav nekritički, nekorektno i neljudski su tih godina bili u mišjim rupama. Sad su ko miševi izmilili ti Jugoslaveni, orjunaši, udbaši, protivnici Hrvatske i jednog čestitog mladića (op.a.– Josip Šimunić)", dodao je Đapić.¹³

Bujanec je 9. maja ugostio Tomislava Josića, pripadnika Stožera za obranu hrvatskog Vukovara, i Ivana Vekića, ratnog ministra unutarnjih polova. U toj emisiji Vekić je kazao: "U Hrvatskoj, mojoj domovini su bile ploče na njemačkom jeziku, talijanskom jeziku, mađarskom, a sad su i na srpskom jeziku. Sve su one do sada razbijane i sve će ubuduće biti razbijane". Ovo je tek kratki pregled izjava koje je moguće čuti u emisiji Velimira Bujanca, koji je u javnosti ostao upamćen po intervjuu kojeg je kao član proustaške Hrvatske pravaške mladeži u septembru 1994. dao tjedniku Globus. "Jasno je za kakvo se rješenje srpskog pitanja zalažem: trećinu iseliti, trećinu lojalnih prekrstiti, a trećinu, zločince, poubijati", kazao je televizijski voditelj.¹⁴

Sličan profil emisije emitira se i na lokalnoj televiziji Mreža TV. Riječ je o talk showu Oluja kojeg vodi Ozana Bašić. Novinarka u emisiji redovito ugošćuje javne osobe koje promiču nesnošljivost i netoleranciju, zbog čega joj je Novinarsko vijeće časti HND-a 17. marta 2014. izreklo težu opomenu. Pučka pravobraniteljica Lora

¹² Izvor: <http://www.portalnovosti.com/sretan-rodjendan-ti>

¹³ Josip 'Joe' Šimunić je reprezentativac Hrvatske nogometne reprezentacije koji je pobjedu Hrvatske nad Islandom 19. novembra 2013. proslavio ustaškim pozdravom 'Za dom spremni'.

¹⁴ Izvor: <http://h-alter.org/vijesti/o-novinarima-i-novinarima>

Vidović obratila se Vijeću u ime gledateljice srpske nacionalnosti. Naime, na obljetnicu pada Vukovara Bašić je ugostila teologa Tomislava Ivančića, koji je Srbe u Hrvatskoj nazvao gostima koji tu zemlju ne posjeduju, dok je za Hrvate ustvrdio da su gospodari i vlasnici Republike Hrvatske, a time i jedini pozvani izražavati svoje domoljubne i nacionalne osjećaje. Pritom se, rekao je, pripadnici svih drugih naroda tu nalaze kao gosti koji svoje nacionalne, kulturne i povijesne osjećaje povezane sa svojim nacionalnim podrijetlom mogu izražavati samo u svojim "matičnim" nacionalnim državama. Novinarka Bašić ne samo da nije smatrala potrebnim reagirati i preispitati ove izjave, nego je razgovor o "gostima" sama potaknula, referirajući se na prijašnji privatni razgovor s Ivančićem, što govori da je unaprijed znala kakav je njegov stav prema pripadnicima nacionalnih manjina. Na Ivančićevu izjavu: "Moramo promijeniti tu našu srpsku manjinu", Bašić je spremno upitala: "Kako?", na što je gost odgovorio: "Oni pate, oni ne mogu uživati čim mrze".

Neprofesionalno izvještavanje o Srbima, koje je u suprotnosti s osnovnim etičkim načelima novinarske struke, zabilježeno je i u tiskanim medijima. Uz 7Dnevno, tiskanu inačicu portala Dnevno.hr, negativni primjeri novinarske prakse tokom 2014. objavljivani su i u nacionalističkom Hrvatskom tjedniku i u katoličkom tjedniku Glas koncila. Ivica Marijačić, glavni urednik Hrvatskog tjednika, u maju prošle godine napisao je tekst pod naslovom "Srpska šovinistička farsa", u kojem se osim na političke predstavnike Srba u Hrvatskoj, obrušio i na Sportski arbitražni sud u Lausanni koji je odbio žalbu Josipa Šimunića i potvrđio Fifinu kaznu zbog pozdrava "Za dom spremni". "Ustaše su pozdravljale i s Dobar dan pa bi Fifa ubuduće, ako opet dobije poticaj od nekoga iz Hrvatske, mogla kazniti i nogometашa koji tako pozdravljaju. A što ćemo s omraženim slovom 'U'? Fifa ne bi kaznila Šimunića, a Sportski arbitražni sud ne bi potvrđio tu kaznu Šimuniću da kampanja protiv njega nije pokrenuo ministar Željko Jovanović, koji je prije nekoliko godina proslavljaо četnički ustanak u Srbu i okrutni pokolj Hrvata u Srbu 1941.", navodi Marijačić.¹⁵

U Glasu koncila je u julu objavljen intervju s Mladenom Ivezićem, povjesničarom koji negira holokaust i umanjuje krivnju vodstva NDH za zločine počinjene u logoru Jasenovac. "Ne mogu prihvati 400 osoba kao pravi maksimum broja žrtava. Nemoguće je da ih je bilo 5000, vjerojatno ni 3000, najvjerojatnije oko tisuću umrlih od svih uzroka, najviše naravnog smrću, pa od tifusa i slično", kazao je Ivezić.¹⁶

15 Sve do raspada Jugoslavije, Dan ustanak u Srbu obilježavao se kao Dan antifašističke borbe u Hrvatskoj. Iako više nije državni praznik, danas se taj dan obilježava u slavu narodnog otpora i oružanog bratstva Srba i Hrvata višemjesečnoj represiji u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj.

16 U još uvijek nedovršenom popisu Javne ustanove spomen područja Jasenovac zabilježeno je više od 80.000 žrtava, od čega 19.000 djece.

Primjeri negativne prakse zabilježeni su i u Večernjem listu. Širenje negativnih stavova o Srbima najzastupljenije je u kolomnama ovoga lista. Tako je uoči premijere predstave Aleksandra Zec redatelja Olivera Frlića objavljena kolumna Milana Ivkošića pod naslovom "Uz bučni mit o Aleksandri Zec šuti se o 400 ubijene hrvatske djece". Kolumnist u tekstu piše o "obilju negativnih mitova o Domovinskom ratu koje ljevičarski autori u novinama, knjigama, na televizijama, u filmovima... zlorabe do iznemoglosti", a kako tvrdi, jedan od "najustrajnijih" takvih "mitova" je onaj o "sudbinu na Sljemenu ubijene srpske djevojčice Aleksandre Zec i njezine obitelji". Proglašavajući ratni zločin počinjen nad članovima zagrebačke obitelji Zec mitom, kolumnist se u nastavku teksta pita: "Što je s jednakom brutalnim ubojstvima četiri stotine hrvatske djece, četiri stotine hrvatskih Aleksandri Zec, koje su bezimene, kojih nema u novinskim napisima, filmovima, kazališnim predstavama?".

/1.4 Javna okupljanja i ulične akcije

Broj protesta i protuprotestova na gotovo svakom javnom događaju koji ima antifašistički predznak ili kojim se u pitanje dovodi odgovornost hrvatske strane za zločine počinjene u posljednjem ratu, pokazatelji su pogoršanja odnosa društva u cjelini prema Srbima u Hrvatskoj.

Uoči prošlogodišnjeg Dana sjećanja na Jadovno 1941.¹⁷, održan je protest Zbora Udruga veterana hrvatskih gardijskih postrojbi, Udruge hrvatskih dragovoljaca Domovinskog rata grada Rijeke i Gospića (Bilaj) i Hrvatskog zbora i to nekoliko kilometara dalje, također u Jadovnom, na lokaciji Krč, kod Spomen-križa vitezovima Velebitskog ustanka – 1932. Osim što su prosvjednici dovodili u pitanje postojanje koncentracijskog logorskog sustava Gospić-Jadovno-Pag, u svojim su govorima isticali da je Brušanski ili Velebitski ustanački žandarmerijsku stanicu Kraljevine Jugoslavije u Brušanima 1931. bio "prvi otpor velikosrpskoj hegemoniji na tlu Hrvatske". "Hrvati, pogotovo oni slobodoumni, živjeli su u teškim uvjetima, što je bio razlog da su odgovorili Velebitskim ustankom, kojeg je organizirao Hrvatski borbeni revolucionarni pokret Ustaša", kazao je novinarima Mile Biondić, predsjednik UHDDR Rijeka.¹⁸

Ranije te godine Biondić je inicirao protest protiv izvedbe kaznišne predstave Aleksandra Zec u riječkom HKD Teatru. Prema njegovim riječima, predstavom se "činjenica da su ubojstvo

17 Uz jasenovački kompleks, koncentracioni logorski sustav Gospić-Jadovno-Pag je najveće stratište Srba i Židova ubijenih za vrijeme Nezavisne Države Hrvatske. Procijene o ukupnom broju žrtava kreću se između 24.000 i 78.000 žena, djece i muškaraca. Srpsko narodno vijeće, Koordinacija židovskih općina i Savez antifašističkih boraca i antifašista RH organizira Dan sjećanja na žrtve tog kompleksa.

18 Riječ je o ogranku udruge na čijem čelu je Tomislav Merčep, optužen za ratni zločin protiv civilnog stanovništva tokom rata koji se u Hrvatskoj vodio od 1991. do 1995.

tročlane srpske obitelji Zec počinili pripadnici hrvatske policije, želi se pretvoriti u kolektivnu krivnju hrvatskog naroda, a jeftinom propagandom taj se događaj pokušava nametnuti kao ružna slika cijelog obrambenog Domovinskog rata tijekom 1991.” Biondić smatra da predstavu o 12-godišnjoj djevojčici srpske nacionalnosti ubijenoj u decembru 1991., koju je nazvao “povijesnom krivotvorinom”, treba zabraniti kako bi se zaustavilo “kriminaliziranje Domovinskog rata”. Prije premijere predstave, koja je održana 15. aprila, desetak građana, od kojih nekoliko u uniformama Hrvatske vojske, protestiralo je pred ulazom u kazalište s papirima u rukama. Na njima su bili natpisi “Kad će hrvatske žrtve dobiti kazališnu predstavu?”, “86 malih Vukovaraca” i “402 hrvatske djece ubijeno od četničke ruke” te nekoliko fotografskih portreta poginule djece s imenima te godinama rođenja i smrti. Slični protesti u Rijeci su organizirani uoči i nakon imenovanja Olivera Frlića na mjesto intendanta riječkog HNK.

/ Protest branitelja protiv izvedbe kazališne predstave Aleksandra Zec (Goran Kovačić, PIXSELL)

Srpsko narodno vijeće već godinama organizira okupljanje u Srbu kojim obilježava Dan ustanka. Posljednjih godina taj je skup popraćen kontraskupom članova A-HSP-a. Već u pripremi Dana ustanka odašilju se prijetnje što poštom, što putem medija, a bez ikakve reakcije nadležnih. Na Danu ustanka koji je prošle godine obilježen 27. jula, pedesetak sudionika kontraskupa nalazio se u ograđenom prostoru (parkiralište usred mjesta), čime je mještani ma i sudionicima ceremonijala ograničeno kretanje. Razglas kontraskupa je bio snažniji pa je de facto dominirao cijelim mjestom.

Usprkos molbama organizatora, policija nije osigurala njegovo smanjenje. Također, sadržaji koji su emitirani, kao i ponašanje sudionika kontraskupa bili su neprimjereni, historijski neutemeljeni, politički radikalni, društveno neprihvatljivi i zakonski kažnjeni – svi prisutni nazivani su četnicima kao i sam ustanak iz 1941., prijetilo se osvetom, slavilo se ustaški režim, poistovjećivalo se vojsku NDH s HV-om, pjevalo Juru i Bobana, pozdravljalo ustaški uzdignutom desnicom. Iako su policajci, među kojima su bili Krunoslav Borovec, pomoćnik glavnog ravnatelja policije MUP-a i načelnik Uprave policije, i Darko Car, načelnik PU zadarske, u više navrata na licu mjesta upozoravani na sve neprihvatljive elemente, odbili su reagirati. Policijska postaja Donji Srb podnijela je optužni prijedlog protiv Dražena Keleminca, čelnika A-HSP-a, tek 24. septembra 2014., tj. tek onoga dana kada je zaprimljena pritužbu SNV-a.

/ Kontraskup članova A-HSP-a protiv obilježavanja Dana ustanka u Srbu

Povodom odluke glinskog Gradskog vijeća kojom se zabranjuje održavanje komemorativnih skupova ispred Spomen doma u Glini, lokalitetu na kojem su ustaše od juna do augusta 1941. ubile gotovo 1000 muškaraca, članovi Antifašističke lige Hrvatske na tom su mjestu održali javnu sjednicu. Simbolično, sjednica je održana na Međunarodni dan ljudskih prava koji se obilježava 10. decembra. Članovi Antifašističke lige tom su prilikom ohrabrili građane Gline da u urbano-povijesnoj jezgri označavaju mjesta zločina. Istodobno, članove Gradskog vijeće pozvali su da se nedvojbeno distanciraju od ustaškog režima iz vremena Drugog svjetskog rata te su zatražili da se vrati ime Spomen domu koji je 1995., neposredno nakon VRA Oluje, preimenovan u Hrvatski dom, te da se obnovi uništeno spomen-obilježje na kojem su se nalazila imena 1564 žrtava iz Gline i okoline. U neposrednoj blizini Spomen doma sastali su se predstavnici braniteljskih udruga koji su vrijeđali okupljene. Među njima je bio i Stjepan Tonković,

potpredsjednik Gradskog vijeća Grada Gline, koji je novinarima kazao da će Vijeće srezati sredstva za rad glinskog Vijeća srpske nacionalne manjine. Po završetku skupa Antifašističke lige, pred Spomen dom su došli sudionici protuprotesta pjevajući pjesme i sa razmotanom hrvatskom zastavom.

Nakon što su 10. aprila na Lovrincu obilježili dan uspostave Nezavisne Države Hrvatske, pri čemu su tu tvorevinu okarakterizirali kao "stoljetnu težnju hrvatskog naroda", pripadnici Hrvatskih obrambenih snaga 9. maja su još jednom pohodili Split. Naime, "simbolično", na Dan pobjede nad fašizmom, u tom gradu otkrili su spomenik IX. bojni Hos-a. Lako spomenik na sebi ne nosi natpis "Za dom spremni", koji se inače nalazi na službenom grbu i zastavi te jedinice, neželjenog proustaškog nazivlja nije nedostajalo među uzvanicima ovog događaja. Uz Dobroslava Paragu, osnivača Hos-a, Marka Sjeku, pukovnika HV-a te Tomislava Čubelića, splitskog župnika koji je blagoslovio spomenik, svečanom otvorenju su prisustvovali i Zlatko Ževranja, župan splitsko-dalmatinski i član HDZ-a, te Ivo Baldasar, splitski gradonačelnik i član SDP-a. Gradonačelnik Splita je tokom govora, u sklopu kojeg je izrekao i lapsus "Danas je dan pobjede nad antifašizmom..." istaknuo "kako cijeni inicijativu da se podigne spomenik poginulim pripadnicima IX. bojne Hos-a, jer su i danas potrebni branitelji kako bi izgradili bolju Hrvatsku".

/ Prosvjed u Glini protiv skupa Antifašističke lige Republike Hrvatske

Dan uspostave NDH, ali i svaku drugu prigodu koja se veže uz tu tvorevinu, redovno obilježava i Pavao Tonković. Ovaj 84-godišnjak je u krugu svoje obiteljske kuće, koja se nalazi uz državnu cestu koja povezuje Dugu Resu sa Senjom, dao postaviti tromeđarski jarbol na kojeg redovito vješa zastavu NDH. Iako je Tonković u svome kraju odavno poznat kao promicatelj ustaštva, prva prijava policiji je stigla tek 9. aprila 2014. od karlovačkog dožupana Siniše Ljubojevića. "Ja sam zakleti ustaša, a ustaška prisega je stroga. Nikada se neću odreći ustaških načela. Taj barjak sam imao dugo godina i žao mi je što ga više nemam. Neću se spuštati na nivo dušebrižnika koji me prijavljuju, poput ovoga kojega neću ni imenovati. Zar ja da radim protiv Republike Hrvatske i da se trebam sramiti NDH – pa sramota neka bude onoga koji tako kaže. Od 1990. godine imam tu zastavu i ja to ne tajim, jer ako tajim, ponizavam poglavnika i gazim grobove pokojnih ustaša. Nikada se neću odreći ustaških načela, niti mogu, niti smijem", rekao je Tonković novinarima nakon što je policija uklonila zastavu.

Od početka devedesetih u centru Zagreba, točnije u Bazilici Srca Isusova, svake godine se održava misa zadušnica za ustaškog poglavnika Antu Pavelića. Posljednje dvije godine protiv tog događaja prosvjedovali su aktivisti Mreže antifašistkinja Zagreba. Tokom prošlogodišnje mise, nekoliko pripadnika interventne policije pobrinulo se da četrdesetak prosvjednika stoji što dalje od ulaza u crkvu. Za to vrijeme, u crkvu su nesmetano ulazili Pavelićevi poklonici, od kojih je dio njih isticao ustašku ikonografiju. Osim što su policijski popisali osobe koje su imale ustašku obilježja istaknuta na vidljivom mjestu, uzeli su osobne podatke od prosvjednika koji su nosili transparent s antifašističkim porukama. Za razliku od 2013. godine, kada je Vjekoslav Lasić, koji tradicionalno predvodi misu, eksplicitno kazao kako vjeruje da je Pavelić u raju, pater je 2014. odlučio ublažiti retoriku. Tako se cijela ceremonija, koju je s Lasićem predvodio Slavko Pavin, odigrala pod nazivnikom "Misa za svetu obitelj". Lasić se na rastanku pobrinuo da u istoj rečenici spomene "naše branitelje, Alojzija Stepinca i našeg Antu".

Predstavnici Katoličke crkve prisustvovali su i dočeku ratnog zločinka Daria Kordić, osuđenog na 25 godina zatvora zbog političke odgovornosti u vrijeme hrvatsko-bošnjačkih sukoba za pokolj civila u Ahmićima. Kordić je 6. juna stigao u Zagreb nakon što je odslužio dvije trećine kazne. Na zagrebačkom aerodromu ga je dočekalo oko 200 istomišljenika koji su ga pozdravili uzvikom "Za dom spremni". Iako je policija osiguravala ovaj skup, na ustaški poklik nije reagirao nitko.

Netrpeljivost prema Srbima u pravilu se uvijek javlja tokom predizbornih kampanja. Izuvez kampanje za predsjedničke izbore, koju je HDZ dominantno temeljio na nacionalističkoj retorici, nesnošljivost prema Srbima zabilježena je i na prijevremenim lokalnim izborima za gradonačelnike koji su u 2014. održani u Glini i Vukovaru. Uoči izbora, Glina je bila oblijepljena smrtovnicama nepoznatog autora na kojima je pisalo: "Tužnim srcem javljamo da je 23.03. u 19.05 sati preminula podružnica SDSS Glina".

/ Uoči prošlogodišnjeg Dana sjećanja na Jadovno 1941., održan je protest braniteljskih udruga

Prijevremeni izbori za gradonačelnika Vukovara ostali su upamćeni po aktivnostima Stožera za obranu hrvatskog Vukovara. Hrvatski veterani, koji su sudjelovali u akcijama nasilnog skidanja čiriličnih ploča, uoči izbora su od DORH-a zatražili da osobe srpskog porijekla, osumnjičene za ratni zločin, a koje su obuhvaćene abolicijom, odmah privedu. Najavili su i da će prikupljati dokaze uključujući i snimanje video kamerom takvih koje su "do sada organizirano dovozili u okolna sela te osobnim automobilima organizirano dovozili na biračka mjesta". "O nama i soubini Vukovara su do sada odlučivali i neki koji Vukovar nisu htjeli vidjeti u neovisnoj i samostalnoj Republici Hrvatskoj. Ne žele ga vidjeti ni sada ali mirno žive kako u Vukovaru tako i negdje drugdje, izvan Hrvatske. Doduše, ne smetaju im hrvatska kuna, hrvatsko državljanstvo i putovnica, osobna iskaznica i sve ostale povlastice koje rođenjem u Hrvatskoj ostvaruju. Mnogi od njih su se borili protiv samostalnosti Hrvatske, razarali su naš grad, silovali svoje susjede, ubijali, protjerivali i zatvarali u

logore svoje sugrađane, počinili zločine. Mislili su da će se općim oprostom zaboraviti ono što su počinili, a što su im dosadašnje politike svojim ponašanjem davale za pravo. Na sreću, nedavno je i Međunarodni sud za ljudska prava u Strasbourgu donio odluku da Hrvatska ima pravo suditi za ratne zločine i onima na koje je prethodno primijenila zakon o oprostu. Takvi više neće biti u poziciji da, za stotinjak kuna koje su dobivali od pojedinih političkih grupacija za dolazak na izbore u Vukovar, odlučuju o našoj sudbini”, zaključuje se u priopćenju Stožera.

Primjer najprimitivnijeg pozivanja na segregaciju Srba zabilježen je u Belom Manastiru. Tim je gradom u jesen 2014. kružio letak pod naslovom “Suživot sa Srbima – što i kako”. Autori letka na dvije stranice A4 formata, koji su se potpisali kao “prognani Hrvati”, iznijeli su svojevrsni vodič u dvanaest točaka kako se postaviti prema pripadnicima srpske nacionalne manjine jer je, prema njihovom mišljenju, “ugrožen biološki opstanak hrvatskog naroda”.

Tekst letka donosimo u cijelosti:

SUŽIVOT SA SRBIMA — ŠTO I KAKO

Nakon parola o “bratstvu i jedinstvu”, u političkom govoru sve se više upotrebljava uzrečica “suživot sa Srbima”. Kako je došlo do toga? Što je pokazao život? Što je od toga moguće? Kako?

Kako poslije rata?

U pitanju je i biološki opstanak hrvatskog naroda. O tome valja odmah povesti računa i odmah uskladiti ponašanje. Razmišljanja o tome mogu se skupiti i razvrstati u nekoliko točaka:

1. *Našu djecu i unuke trebamo upoznati sa stradanjima Hrvata koje su prouzročili brojni “hrvatski Srbi”. Bez obzira kako će se o tome izjašnjavati službena politika i kako će to iznositi školski programi – djeci ne treba zatajiti. To je jedini način da se eventualno izbjegne ponavljanje strahota koje upravo prolazi hrvatski narod, a i drugi nesrpski narod u Hrvatskoj. Neka naše buduće generacije znaju tko su im susjadi i u što se neki od njih mogu pretvoriti...*
2. *Srbi su tu oko nas. Kao ljudi i humanisti tu nište ne možemo izmijeniti. Oni moraju imati svoj život, svoja ljudska prava, ali možemo spriječiti njihovo širenje u hrvatski narod i razaranje našeg nacionalnog tkiva – što se događalo do sada.*

3. Prodajete li stan, kuću ili zemlju – ne prodajte je Srbima makar nudili više cijene. Prodajući Hrvatu i za nižu cijenu izbjegavate dio ovih proživljenih strahota našim unucima. Ako je eventualni kupac Srbin i pošten čovjek – ne prodajte ni njemu! Nemoguće je predvidjeti poštenje njegova potomstva. Jer, mnogi četnički krvnici su djeca i unuci poštenih Srba... A ne može se predvidjeti ni tko će biti neki drugi kupac u budućnosti.
4. Kada u svom poduzeću trebate uposlitи nove radnike, ne zapošljavajte Srbe, jer time onemogućavate njihovo privredno jačanje i infiltraciju u hrvatsku privredu.
5. Izbjegavajte trgovine, uslužne i proizvodne radionice čiji su vlasnici Srbi. Neka oni žive svoj život, a mi svoj – bez njih.
6. Kao vlasnici trgovina i poduzeća budite cijenom konkurentniji prema srpskim.
7. Ne družite se sa Srbima i ne prijateljujte s njima, jer tako izbjegavate njihovo ulaženje u hrvatsko narodno tkivo. Nikad ne znate kako će reagirati na zov velikosrpskih političara. Do sada mnogi nisu mogli odoljeti "zovu Srbije".
8. Djecu i unučad upućujte da se ne druže sa Srbima, srpskom djecom. Na taj će način izbjegavati mogućnost da se zaljube u mladiće i djevojke srpske nacionalnosti i da sa njima sklapaju brakove. Neka shvate da se ljubav javlja prema ljudima s kojima se družimo na neki način. Družeći se sa svojima naći će osobu svog života među pripadnicima svog naroda. U mlađima treba razvijati osjećaj da je ženidba s osobom srpskog naroda jedan oblik podcenjivanja ili čak izdaja hrvatskog naroda, zanemarivanje hrvatskih žrtava i stradanja. Takve ženidbe su opasnost za opstanak Hrvata. To se vidi po rezultatima dosadašnjeg suživota sa Srbima.
9. Ne napuštajmo naša sela, naselja i zemlju pred velikosrpskim ekspanzionistima. Obnovimo ih! Obnovimo i naša groblja! Neka budu povijesni izvori i svjedoci našega postojanja. U ranijim ratovima groblja su uglavnom ostala čitava pa se iz njih moglo "procitati" koji je narod ranije tragove našeg postojanja u našim krajevima, a nas da zaplaše i istjeraju. Zato ne odlazimo! Ako netko treba otići, neka odu oni. Treba im stvoriti takove životne uvjete da požele otići
10. Ne dopustimo dodvoravanje Srbima od strane nekih političara ili političkih stranaka koje će htjeti novac hrvatskog naroda usmjeravati Srbima u "pasivnim krajevima" da bi se oni osjećali paženima kao etnička skupina. Oni moraju shvatiti da su njihove vođe nemilice rušili naše prometnice, industriju, uništavali poljoprivredu, šumarstvo, razarali naše domove, preorali naša groblja.

11. Zalažemo se za takovu poreznu politiku, privredu koja će uvjetovati povećanje nataliteta našeg naroda. Protiv "bijele kuge" borimo se odgovarajućim zdravstveni prosvjećivanjem. Mislimo na naš biološki opstanak!
12. Prema Srbima ubuduće treba biti na oprezu, pazite na sve pojave među njima. Iako mi nismo skloni militarizmu, policijskom sustavu, silom prilika morat ćemo biti policajci i vojnici. Znat ćemo mi to. Demantirat ćemo mišljenje da Hrvati nisu za te pozive, nastalog zbog položaja Hrvata u tim službama prije.

ZAKLJUČAK

Srbi su tu pokraj nas. Neka ih, neka žive svoje živote, ali ne dajmo da se miješaju s nama jer oni nisu "kao svi drugi ljudi". Neki od njih se u tren oka prometnu u pljačkaše, rušitelje, krvnike... neka naše ponašanje prema njima bude neka vrsta bojkota. Najbolje bi bilo i za njih i za nas da oni odu tamo odakle su došli oni ili njihovi preci, u Srbiju.

Moramo se ispričati "poštenim" Srbima na ovakvim stavovima, ali ako su zaista pošteni moraju nas razumjeti. To nam povijest daje za pravo. Oni bi trebali zamjeriti onim svojim sunarodnjacima koji su u nama izazvali tako veliko nepovjerenje. I mi se imamo pravo boriti za svoj opstanak. Drugi način ne postoji, a mi ga i ne vidimo, koji bi bio sukladan našem svjetonazoru.

Dokle tako? Tako dugo dok hrvatski i srpski Srbi svojim shvaćanjima o načinu života različitih naroda ne dosegnu europsku razinu i dok se završi europska integracija. Dote oprez sa Srbima!

Prognani Hrvati

Pažnja: Ovaj tekst pročitaj i zapamti sadržaj, a zaboravi od koga si ga dobio. Daj ga drugima na čitanje. Po mogućnosti ga umnoži i podijeli dalje. Neka se širi kao usmena narodna predaja.

/2 Elementi govora mržnje ili širenja etničke netrpeljivosti u izjavama javnih osoba

Budući da privlače pozornost medija, zabrinjavajuće je da su tokom prethodne godine zabilježeni elementi govora mržnje ili širenja etničke netrpeljivosti u izjavama javnih osoba. S obzirom da tokom 2014. raspisano nekoliko izbora (izbori za Evropski parlament, prvi krug predsjedničkih izbora, prijevremeni lokalni izbori u nekoliko županija), takva vrsta govora je u najvećem broju slučajeva bila prisutna u izjavama bivših i aktualnih političkih dužnosnika.

Ivan Penava, aktualni gradonačelnik Vukovara, učesnik u protestima protiv postavljanja čiriličnih ploča te bivši direktor Ekonomskog škole, početkom 2014. onemogućio je održavanje Svetosavske akademije i školske slave. Penava je zabranio korištenje krsta sa četiri ocila na slavskom kolaču uz obrazloženje da je riječ o "simbolu poraženih velikosrpskih jedinica u Domovinskom ratu koje su izvršile nezapamćene zločine u RH". Bivši direktor i aktualni gradonačelnik potom je predložio da proslava bude zatvorenog tipa i da se na nju ne pozivaju gosti, pogotovo ne iz političkih redova. Zaposlenima u nastavi na srpskom jeziku i pismu nije bilo druge već da takav prijedlog prihvate, a Penava se, navodno zbog drugih neodgovarajućih obaveza, nije pojавio na proslavi.

U oktobru 2014. održani su prijevremeni izbori u Sisačko-moslavačkoj županiji. U drugom krugu izbora pobjedu je odnio Ivo Žinić iz koalicije HDZ-HSS-BUZ. Neslužbene rezultate je prokomentirao sljedećim riječima: "Ovdje poručujem kako sam ja vojnik, branitelj, dragovoljac. Operacija Maestral je završena. Ivo Žinić je završio operaciju. Krenimo u nove pobjede. Želim da čim prije krenemo i da izdate zapovijed za operaciju Bljesak. A onda neka Tomislav Karamarko bude Oluja". Žinić je od ranije poznat po svojim ratobornim, ali i revizionističkim stavovima. Naime, u martu prošle godine je javno izjavio će u dogledno vrijeme inicirati održavanje "znanstvenog skupa" kojim će dokazati da u glinskoj pravoslavnoj crkvi 1941. ustaše nisu počinile nikakav zločin.¹⁹

Protekla godina ostat će upamćena i po odluci bivšeg predsjednika Ive Josipovića da smjeni Dejana Jovića, glavnog analitičara u Uredu predsjednika. Josipović se na taj kalkulantski potez odlučio nakon što je niz medija izvjestio o članku kojeg je Jović,

¹⁹ Izvor: <http://www.forumtm.vijesti/grad-glina-ne-priznaje-srpske-zrtve-ndh-2441>

sveučilišni profesor međunarodnih odnosa, objavio u znanstvenom časopisu Politička misao i to uoči kampanje za nadolazeće predsjedničke izbore. "Naši (op.a.– zemlje bivše SFRJ) referendumi o nezavisnosti bili su – osim crnogorskog iz 2006.– vrlo neoliberalni. Možda su bili 'demokratični' ako se pod 'demokracijom' podrazumijeva samo utvrđivanje koga ima više, a koga manje. No, liberalni sasvim sigurno nisu bili jer nije bilo dovoljno slobode da bi svatko bez opravdanog straha od drastičnih posljedica mogao reći točno ono što misli", napisao je Jović u članku. Na Jovića je uskoro pokrenuta hajka, pri čemu se često isticala njegova nacionalnost, kojoj se pridružio i predsjednik HDZ-a Tomislav Karamarko. "Josipović je znao da je Jović na miloševičevskim antihrvatskim pozicijama i da je protivnik hrvatske samostalnosti. Dugogodišnjom suradnjom s njim, Josipović vrijeđa sve one koji su dali svoje živote za hrvatsku neovisnost...", kazao je Karamarko. Ono što posebno zabrinjava jeste da gotovo nitko (izuzev civilno društvenih aktivista, nekolicine novinara i studenata) nije stao u Jovićevu obranu. Štoviše, zagrebački Fakultet političkih znanosti, na kojem Jović predaje, jednog jutra je osvanuo oblijepljen plakatima "Profesore Joviću, je li i tebi jučer bio blagdan" (op.a – Dan neovisnosti), "Joviću, nije li te sram primati plaću iz proračuna RH za koju kažeš da nije legitimna" i "Jović – štetan za Hrvatsku, dobar za hrvatski Fakultet političkih znanosti".

/ Kapelan Damir Stojić predvodio je misu polnočku u šatoru branitelja tokom koje je rabio govor mržnje (Petar Glebov, PIXSELL)

Po sličnom scenariju uskoro je s dužnosti člana Upravnog vijeća Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata (HMDCDR) smijenjen Čedomir Višnjić, predsjednik Srpskog kulturnog društva Prosvjeta. Ante Nazor, ravnatelj toga centra, Višnjića je lažno optužio da je surađivao sa snagama RS Krajine. Optužbama se pridružio i predsjednik Odbora za ratne veterane Sabora, HDZ-ov Josip Đakić, čiji je Odbor predložio da Vlada ukloni Višnjića s dužnosti. Nazor se okomio i na mladog socio-ologa Krunu Kardova, predsjednika Upravnog vijeća Hrvatskog HMDCDR-a, kojeg je prozvao da ne razumije problematiku Centra jer "ne zna što je Domovinski rat". Imenovanje Kardova i Višnjića Nazor je, inače sklon uporabi nacionalističke retorike, pokušao prikazati kao udar na Centar od strane aktualne Vlade.

Krajem prošle godine Hrvatsko žrtvoslovno društvo, na čijem čelu je Zvonimir Šeparović, bivši ministar pravosuđa i vanjskih poslova u HDZ-ovoj vladi, objavilo je listu "hrvatskih izdajnika kojima treba suditi". Riječ je o knjizi Hrvatske veleizdaje u kojoj se nalaze imena dvaju bivšeg predsjednika – Stjepana Mesića i Ivo Josipovića, Vesne Pusić, ministrike vanjskih poslova i Milorada Pupovca, predsjednika SNV-a te potpredsjednika SDSS-a. Pod parolom "Sve za Hrvatsku, Hrvatsku ni za što", članovi tog društva su u oktobru u Pakracu održali protestno okupljanje, koje je trebalo biti reakcija na izjave patrijarha Srpske pravoslavne crkve Irineja na ustoličenju slavonskog episkopa Jovana. Sudionici tribine smatraju da su na ustoličenju episkopa izrečene "teške neistine", a posebno vezano uz riječi patrijarha da su na ovom području Srbi masovno stradali od '41. do '45. i od '91. do '95., kao i da je na tom prostoru u spomenutom razdoblju poginulo oko 19 hiljada srpske djece. S druge strane pozornice našli su se gradonačelnik Pakraca Davor Huška, gradonačelnik Lipika Vinko Kasana, ali i pakrački župnik monsinjor Matija Juraković. Prisutni su bili i predstavnici Stožera za obranu hrvatskog Vukovara, te braniteljske skupine iz Nove Gradiške, Požege, Kutine, Daruvara i Slavonskog Broda. Aktualni župan Požeško-slavonske županije i umirovljeni general Alojz Tomašević poručio je pripadnicima srpske nacionalnosti kako su "dobrodošli svi oni koji pristaju na suživot u Pakracu, bez tutorstva iz Beograda i Srbije". General Marko Lukić je konstatirao kako aktualnoj vlasti nije stalo do Hrvatske, jer "novac iz fondova Europske unije ide na račune srpskih firmi u RH", pa se stoga zapitao "kakvi smo mi to ljudi i katolici, jer smo se povezali više sa Srbima nego sa svojim čovjekom". Okupljanima se obratio i Šeparović koji je govor poentirao kritikom Novosti.²⁰ "Nedopustivo je da se usred Zagreba tiska

²⁰ Novosti su samostalni srpski tjednik čiji je izdavač Srpsko narodno vijeće

srpski list Novosti kojeg plaćamo svi mi. Unutra su sadržana sva srpska zla, pišu protiv države u kojoj se izdaju i tiskaju se na čirilici”, napomenuo je Šeparović.

Žrtvom šovinističkih nasrtaja krajem 2014. postao je i Boro Rkman, zamjenik župana Sisačko-moslavačke županije. “U ovoj dvorani sjedi abolirani četnik, zločinac. Nadam se da će napustiti ovu časnu Skupštinu jer je njegova nazočnost ovdje krimen na Domovinski rat i sve žrtve.” Ovim je riječima sjednicu Skupštine Sisačko-moslavačke županije započeo Željko Soldo, predsjednik skupštine. U nastavku vrijedanja i prijetnji kazao je da “kao ranjeni hrvatski branitelj neće dozvoliti da dožupan Rkman, kao rušitelj i mrzitelj svega hrvatskoga, ima plaću od 20.000 kuna”, nakon čega je njegov stranački kolega Željko Kardaš optužio Rkmana da je “bio snajperist i zapovjednik jedinice koja je rušila avione i ubijala civile”. Vijećnici su sve popratili muklom šutnjom, a jedini je reagirao župan Ivo Žinić, koji je kazao da je Rkman izabran na temelju Zakona o pravima nacionalnih manjina, da poštuje njegovu funkciju i da će s njime surađivati, a ako i jest kriv kao pripadnik agresorskih postrojbi, nije on taj koji to treba istraživati, nego nadležna tijela.

Govor mržnje evidentiran je i na sjednici gradskog vijeća Gline koja je održana 19. decembra. Na toj je sjednici usvojen amandman na gradski proračun za 2015. kojeg je predložio Stjepana Tonkovića iz HSS-a. Kao odmazdu za spomenuti skup Antifašističke lige, Vijeću srpske nacionalne manjine umanjena su sredstva s predviđenih 90.000 na 40.000 kuna. Prijedlog je u ime HDZ-a podržao vijećnik Damir Šantek. “Na nedavno održanim izborima, predstavnici srpske nacionalne manjine nisu željeli glasati za čovjeka iz ovoga grada, nego za kandidata koji nije iz Gline. To sigurno pokazuje da li volite ili ne volite ovaj grad. Druga je činjenica da je skoro 400 ljudi ubijeno u Domovinskom ratu, a 142 ih se smatra nestalima. Niste od VRA Oluje pokazali dobru volju da pokažete gdje su ta grobna mjesta. Treća činjenica piše u udžbeniku povijesti sedmog razreda osnovne škole. Bježeći pred turskim osvajanjima, Srbi su se tu naselili, dobili su kuću i ognjište, no opet se ponašaju prema ovom kraju kao da ga ne vole. A ni ovaj skup koji je bio nedavno nije pridonio boljem odnosu Hrvata i Srba. Trebate se ograditi tog skupa, ako niste bili organizatori”, kazao je Šantek.

Ekstremna retorika rabila se i tokom mise polnoćke ispred Ministarstva branitelja u Savskoj 66 u Zagrebu, gdje je u prvim dñima kampanje za predsjedničke izbore dio branitelja podigao

šator. Misu je predvodio studentski kapelan don Damir Stojić. "Rat još nije gotov", izjavio je tijekom propovijedi okupljenima u šatoru, među kojima su bili i umirovljeni general Mladen Markač te Ljubo Ćesić Rojs. Stojić je dodao da je čuo kako su u Vinkovcima liječnici potpisali priziv savjesti protiv pobačaja "pa našu djecu za novac dolaze ubijati oni preko Dunava". "Isto tako je bilo prije 20 godina kada su dolazili ubijati", rekao je još Damir Stojić.

Verbalno vrijeđanje i fizičko nasilje

Tokom 2014. godine evidentirano je najmanje pet slučajeva fizičkog nasilja nad Srbima. Broj slučajeva je zasigurno veći, no budući da dio žrtva zbog nepovjerenja u državne institucije i straha za vlastitu sigurnost nikada ne prijavi napade motivirane etničkom nesnošljivošću, donosimo pregled onih koje su nam dojavili lokalni vijećnici i o kojima su izvijestili mediji.

Dana 14. januara povratnica LJ. M., stara 80 godina, pretučena i opljačkana u svojoj kući u Pušinama od strane maskiranih napadača. Zbog teških tjelesnih povreda, smještena je u bolnicu u Našicama. Slučaj su prijavili susjedi. Policija je provela istražni postupak, no napadači, kao ni u mnogim ranijim slučajevima, nisu pronađeni.

Da se fizički napadi nad Srbima ne bilježe samo u povratničkim, ruralnim krajevima, svjedoče dva slučaja iz Zagreba u kojima su žrtve maloljetnici. Učenik P.K. iz Donjeg Lapca, koji pohađa jednu srednju školu u Zagrebu, bio je u školi izložen provokacijama i verbalnim napadima temeljenima na nacionalnoj osnovi. Budući da nije mogao izdržati takvu atmosferu i pritisak, učenik se ispisao iz zagrebačke škole i upisao u srednju školu u Korenici. Učenik D.O., također iz jedne srednje škole u Zagrebu, postao je žrtva svojih kolega koji su ga u razredu konstantno napadali i vrijeđali po nacionalnoj i vjerskoj osnovi. Učenik se požalio na pošanjanje razrednika, koji ga nije zaštitio. Uskoro je upućen prigovor zamjenici ministra znanosti, obrazovanja i sporta. Ministarstvo je po prigovoru učenika zamijenilo razrednika, odnosno postavilo novog u razred kojeg pohađa D.O.

U 2014. zabilježeni su i fizički napadi uoči, nakon i tokom sportskih utakmica. U vukovarskom tržnom centru, u kafiću "Džoker", u kojem se okupljaju navijači srpskih klubova, 26. aprila oko podneva ušlo je desetak osoba, navijača hrvatskih košarkaških timova koji su se vraćali iz Beograda s utakmica odigranih prethodnih

dana između Crvene zvezde i Cibone, odnosno Partizana i Cedevite. Jedan od njih, koji je preko lica imao maramu ili šal, rekao je "Gdje ste četnici" te počeo tući goste. Uskoro su mu se pridružili i ostali. Lokal je demoliran, a vlasnici su zadobili teže povrede. Policija je privela šest učesnika tučnjave od kojih je pet povrijeđeno pa su upućeni u vukovarsku bolnicu. O ovom događaju mediji su izvijestili kao da su u tučnjavi učestvovali navijači srpskih i hrvatskih timova, skrivajući istinu o tome da su incident izazvali hrvatski navijači koji su ciljano uletjeli u kafić čiji su vlasnici vukovarski Srbi.

Nogometna utakmica druge županijske lige, koja je na Uskrs 2014. trebala biti odigrana u Svinjarevcima između Mladosti iz Svinjarevaca, mjesta s većinskim hrvatskim stanovništvom, i Negoslavaca, s većinskim srpskim stanovništvom, završena je prekidom i masovnom tučnjavom lokalnog stanovništva. Na utakmici se okupilo oko stotinjak gledatelja među kojima je bilo i vidno alkoholiziranih. Budući da su oba Usksra (po julijanskom i gregorijanskom kalendaru) bila na isti dan, policija mogla takvo što očekivati pa je osiguranje moralo biti kvalitetnije i brojnije.

Izuzev širenja govora mržnje ili etničke netrpeljivosti u javnom prostoru te u izjavama javnih osoba, verbalno nasilje evidentirano je i u tzv. privatnoj sferi. Tako je u junu na adresu SNV-a, točnije na ime glavnog urednika Novosti, stigla pismena pošiljka koja je sadržala Povelju Antifašističke lige RH uz koju je bio priložen korišteni list toaletnog papira.

Tokom jula iste godine je na portafonu, koji se nalazi na ulazu zgrade u kojoj SNV ima ured, preko natpisa SNV nalijepljen list papira na kojem je ciriličnim slovima pisalo "Srpsko narodno sijeće". Nakon što je prvotni prelijepjeni list uklonjen, pojavio se novi nalijepljeni natpis "dr. milorad pUpovac". SNV je protiv nepoznatih počinitelja podnio kaznenu prijavu.

/ Na portafonu, koji se nalazi na ulazu zgrade u kojoj SNV ima ured, u nekoliko su navrata zalijepljeni uvredljivi natpsi

/3 Oštećenje i uništenje imovine, objekata i groblja

U odnosu na 2013., u 2014. godini povećan je broj evidentiranih slučajeva koji se odnose na oštećivanje i uništavanje imovine, objekata i groblja. Posebno zabrinjava vandalizam, oštećenja i

otuđenja crkvenih objekata i pravoslavnih groblja, te kulturnih spomenika, odnosno, spomen obilježja iz Drugog svjetskog rata. Takvim se napadima želi izazvati strah te poručiti ciljanoj skupini, u ovom slučaju Srbima, da su u određenim sredinama nepoželjni. S druge strane, oštećivanjem i rušenjem vjerskih i kulturnih spomenika žele se zatrti tragovi političke, kulturne i duhovne prisutnosti Srba na pojedinim područjima.

/3.1 Oštećenje i uništenje privatne imovine

Na pravoslavni Božić, 7. januara 2014., u Splitu, na Spinutu, oštećen je automobil beogradskih registracija te je na haubi nacrtano veliko slovo "U" s krstom. Nepoznati počinitelji su na automobilu polomili i dva retrovizora, a kao trofej je ukradena prednja tablica s beogradskim oznakama. Ovo nije prvi put da se u Splitu događaju ovakve stvari. Naime, 2013. na istom mjestu oštećen je i automobil vlasnikove sestre.

Tjedan dana kasnije, točnije 14. januara, na zatvorenom parkirnom mjestu pod video nadzorom u zagrebačkoj Ilici, na automobilu beogradskih tablica također je nacrtano veliko slovo U.

Na samom izlasku iz Knina, 15. novembra razbijena su stakla autobusnog prijevoznika Lasta iz Beograda koji svakodnevno prometuje na liniji Split-Beograd. Od siline udarca puklo je prednje te jedno bočno staklo. Osim pretrpljenog straha, nitko od 30-ak putnika nije ozlijeđen. Iako su putnici prvotno posumnjali da je riječ o napadu iz vatre nog oružja, policija je uskoro uklonila takve sumnje te potvrdila da je riječ o bačenom kamenu. Vozač autobusa potvrdio je da je unutar samo nekoliko mjeseci na istoj relaciji tri puta doživio napad.

Muškarac L.D. iz sela Vlahovići kraj Gline prijavio je požar za koji tvrdi da je podmetnut 18. februara 2014. Zapaljen je njegov gospodarski objekt u kojem je skladišto sijeno. Počinitelj nije pronađen, a budući da objekt nije bio osiguran, nastala šteta procjenjuje se na oko 150.000 kuna.

Sredinom maja 2014. na kući S.T. iz Sotina nepoznati počinitelji razbili su stakla sobe koja gleda na glavnu sotinsku ulicu. Riječ je o četvrtom napadu, no počinitelji nikada nisu pronađeni.

/3.2 Oštećenje i uništenje imovine srpskih institucija

Tokom 2014. evidentirana su dva napada na imovinu srpskih institucija u Hrvatskoj. U Vukovaru je 22. januara oštećena tabla na poslovnoj zgradi sjedišta SDSS-a. Na tablu, koja se nalazi na pročelju zgrade, bačena je manja količina sive boje. Štetu je otkrila patrola MUP-a.

Prošle godine opet su napadnute splitske prostorije Srpskog kulturnog društva Prosvjeta. Tokom 10. novembra razbijena su stakla na ulaznim vratima toga društva. Štetu su uočili policajci tokom redovne ophodnje i o tome izvijestili predstavnike društva te ih uputili u postupak podnošenja prijave.

/3.3 Oštećenje i uništenje vjerskih objekata

U večernjim satima drugog dana pravoslavnog Božića, 8. januara, provaljeno je u Crkvu sv. Velikomučenika Georgija u Kninu. Kao i po tko zna koji put do tada, nepoznati počinitelji provalili su u hram, napravili materijalnu štetu, otuđili dio crkvene imovine i većinu ikona okrenuli naopačke.

S nedovršenog hrama Svetog cara Konstantina i carice Jelene u selu Uštica pored Jasenovca 16. maja nepoznati počinitelji ukrali su zvono težine oko stotinu kilograma. Ovo nije jedini takav slučaj u toj eparhiji. U 2011. ukradeno je zvono s hrama Svetog Oca Nikolaja u mjestu Koreničani, parohija Daruvarska, a 2012. godine ukradena su i dva zvona iz Manastira Prenosa moštiju Svetog oca Nikolaja kod Orahovice.

Nakon što su u potpunosti devastirali spomenik za 525 žrtava ustaškog terora u Veljunu, nepoznati počinitelji u noći s 27. na 28. septembar provalili su u tek obnovljenu pravoslavnu crkvu Male Gospojine. Popeli su se na toranj crkve, skinuli dva zvona, bacili ih s tornja pred ulaz u crkvu, oštetili tom prilikom nove stepenice na ulazu u crkvu kao i ogradu postavljenu oko nje. Sve je to prouzročilo ogromnu buku pa je netko uočio lopove koji su sjeli u kombi i pobjegli.

Na fasadi Parohijskog doma Srpske pravoslavne crkve u Vinkovcima, 5. decembra su osvanuli grafiti s ustaškim znakovljem i porukama ("Ubij Srbina", "Za dom spremni"). Policija je nakon prijave obavila uviđaj, a Eparhija osječkopoljska i baranjska

oglasila se priopćenjem u kojem stoji da se "ovakvim incidentima nastavlja progon pravoslavlja i svega što je srpsko na istoku Hrvatske". Naime, samo nekoliko dana prije ovog događaja, provaljeno je i u hram Svetog velikomučenika Prokopija u Rajevom Selu. U samom oltaru crkve i na dva druga mesta počinitelj je obavio veliku nuždu.

Na zidovima pravoslavnog hrama sv. Nikolaja u Karlovcu, u noći između 2. i 3. novembra, nepoznati počinitelj ili više njih ispisali su proustaške grafite kojima se poziva na nasilje ("zds" – Za dom spremni, "Kolji Srbe"). Ovaj saborni hram, koji se nalazi u strogom centru Karlovca, nebrojeno puta bio je kamenovan i napadan, a počinitelji baš nikada nisu pronađeni.

/3.4 Oštećenje i uništenje groblja

Na pravoslavnom groblju u Čepinu kraj Osijeka u razdoblju od 3. do 5. januara razbijena je mrtvačnica i oštećeno nekoliko desetaka grobnih mesta, na kojima su srušeni ili razbijeni spomenici, križevi, vase, kipovi i metalna kućišta lampiona. Policijskom istragom je utvrđeno da su počinitelji četvero maloljetnika, čije godine nisu navedene.

Na mjesnom groblju u Kosijerskom selu u općini Barilović 13. augusta otkinuti su i otrgnuti metalni lampioni na porodičnim grobnicama dvije obitelji iz Malog Kozinca. Policija je bila na mestu događaja i napravila uviđaj.

/3.5 Oštećenje i uništenje spomeničke baštine

U 2014. godini ukraden je spomenik Ustanak iz sisačke šume Brezovica u kojoj se svake godine održava središnja proslava Dana antifašističke borbe. Krađa brončanog spomenika koji se sastoji od tri kipa, zbog njegovih višemetarskih dimenzija i težine predstavljava je zahtjevan postupak jer je kradljivac morao koristiti kamion i dizalicu. Materijalna šteta procjenjuje se na 200.000 kuna. Zabrinjavajuća je činjenica da policija nije sigurna kada je točno ukraden spomenik ovolikih dimenzija. Naime, u njihovom se priopćenju navodi da se krađa dogodila "u razdoblju od sredine januara do početka juna 2014. godine".

Spomenik i spomen kosturnica, koji su u Veljunu podignuti u spomen na 525 žrtava ustaških zločinaca u maju 1941., prošle su

se godine dva puta našli na meti lopova. Prvo je 13. septembra ukradeno 17 brončanih ploča s imenima ubijenih Srba iz Veljuna i okolice, a potom su u noći s 27. na 28. istog mjeseca poskidane i ostale ploče. Počinitelji su ih odnijeli na put, nakon čega su pokušali ukrasti dva zvona iz obližnje crkve u koju su provalili. Od 2000. godine ovo je sedma devastacija spomenika i spomen kosturnice.

/ Spomenik i spomen kosturnica, koji su u Veljunu podignuti u spomen na 525 žrtava ustaških zločinaca u maju 1941., prošle su se godine dva puta našli na meti lopova
(Andreja Thomas, PIXSELL)

U noći s 4. na 5. oktobra nepoznati je počinitelj iz parka u Plaškom ukrao pet brončanih poprsja narodnih heroja NOB-a, a s kosturnice na mjesnome groblju mramorne stupove i mesingane ploče na kojima su zapisana imena 88 poginulih partizana. Smatra se da je šteta mnogo veća od one koju je procijenila policija (između 250 i 300 hiljada kuna).

Kod Spomenika ustanku naroda Like, kraj kojeg se svake godine obilježava Dan ustanka u Srbu, 9. aprila buknuo je požar. U požaru je nastala manja šteta na stablima crnogorice, a totalna šteta je nastala na ukrasnom raslinju parkovnog dijela spomenika do parka Nikole Tesle, odnosno do glavne ceste kroz Srb. Iako uzrok požara nije utvrđen, sumnja se da je namjerno podmetnut.

U 2014. evidentirano je i uništenje jednog spomen-obilježja podignutog u znak sjećanja na srpske civile koji su stradali tokom

rata koji se u Hrvatskoj vodio od 1991. do 1995. U augustu je u Čečavcima, u Općini Brestovac, skinuta i odnesena mramorna ploča sa spomenika kojeg je krajem 2012. podiglo Vijeće srpske nacionalne manjine Požeško-slavonske županije u suradnji s drugim manjinskim vijećima i mještanima nevino stradalima u ratnim zbivanjima 10. decembra 1991.

Kao poseban vid nasilja nad historijskim pamćenjem doživljena je odluka lokalnih vlasti u Glini o zabrani održavanja komemoracije žrtvama ustaškog terora na mjestu stradanja. Kako je već spomenuto, glinsko Gradsko vijeće je 21. oktobra 2014. donijelo Odluku o utvrđivanju mjesta polaganja vijenaca, cvijeća i paljenju svijeća na području naselja Gline. Njome se utvrđuje da se komemoriranje može vršiti isključivo na području ispred križa srušene crkve Sv. Ivana Nepomuka te groblja na prostoru naselja. Zbog opravdanog straha da bi se odlukom onemogućilo mirno okupljanje i odavanje pijeteta i poštovanja žrtvama iz Drugog svjetskog rata, Vijeće srpske nacionalne manjine Grada Gline podnijelo je Ministarstvu uprave zahtjev za nadzor tog akta. Kako stoji u odgovoru Ministarstva, radi se o odluci protokolarnog karaktera, koja se odnosi na polaganje vijenaca, cvijeća i paljenja svijeća od strane delegacije Grada Gline. No, da su namjere glinskih vlasti daleko od bezazlenih, potvrđuje činjenica da je donošenje ove odluke samo jedan u nizu njenih revizionističkih poteza. Tokom spomenutog protestnog skupa Antifašističke lige, Stjepan Tonković, potpredsjednik glinskog Gradskog vijeća, novinarima je kazao da će Vijeće, zbog moguće pogreške u proceduri donošenja odluke, donijeti novu kojom će se definitivno zabraniti "provociranje većinskog naroda".

/4 Otpor korištenju čiriličnog pisma i nasilno uklanjanje i uništavanje dvojezičnih natpisnih ploča

Otpor korištenju čiriličnog pisma, odnosno nasilno uklanjanje i uništavanje dvojezičnih natpisnih ploča sa zgrada državnih tijela, tijela jedinica samouprave i institucija Srba nastavljeno je i u 2014. godini. Za razliku od 2013., ovaj oblik iskazivanja nesnošljivosti prema Srbima u najvećem broju slučajeva evidentiran je u gradu u kojem je sve i započelo – Vukovaru. Tokom godine

Na području Vukovara je tokom 2014. evidentirano više od deset slučajeva uklanjanja i uništavanja različitog broja dvojezičnih ploča (Goran Ferbezar, PIXSELL)

je evidentiran i jedan slučaj uništenja, odnosno šaranja table s ciriličnim natpisom na zgradu Vijeća srpske nacionalne manjine u Puli na pravoslavnii Badnji dan.

Izuvez table na ulazu u Općinu Borovo, na kojoj su crnim sprejem prefarbani cirilični natpisi "Dobrodošli" i "Općina Borovo", na području Vukovara je tokom 2014. evidentirano više od deset slučajeva uklanjanja i uništavanja različitog broja dvojezičnih natpisnih ploča na zgradama sljedećih državnih ustanova: Prekršajni, Općinski i Županijski sud, Županijsko i Općinsko državno odvjetništvo, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Policijska postaja Vukovar, Državna i porezna uprava, Državna geodetska uprava.

Najmasovnija akcija skidanja ploča zabilježena je 23. septembra, odnosno na obljetnicu osnutka 204. Vukovarske brigade. Nakon odavanja počasti poginulim braniteljima na Memorijalnom groblju, skupina branitelja poskidala je 14 dvojezičnih ploča s državnih institucija koje su, navodno neosjećene, odnijeli u ured gradonačelnika da ih on vrati u Zagreb. Petnaestu, onu na zgradi

/ Pripadnici Stožera za obranu hrvatskog Vukovara su tokom 2014. u nekoliko navrata preko čiriličnih natpisa lijepili naljepnice hrvatske državne zastave (Goran Ferbezar, PIXSELL)

policijske postaje, su razbili. Policija je toga dana privela šest osoba na obavijesni razgovor.

Pripadnici Stožera za obranu hrvatskog Vukovara su tokom 2014. u nekoliko navrata preko čiriličnih natpisa lijepili naljepnice hrvatske državne zastave – prvi put 2. maja, na obljetnicu ubojstva 12 hrvatskih redarstvenika u Borovu Selu, a potom i povodom godišnjice postavljanja prvih dvojezičnih ploča. Tom su prigodom Marijanu Živkoviću, koji je razbio dvojezičnu ploču na zgradu policije, uručili drvenu ploču s motivima čekića i razbijene ploče. Istu akciju proveli su i 3. decembra, odnosno na dan održavanja ročišta optuženima za razbijene ploče. Ove događaje važno je promatrati u kontekstu odluke Ustavnog suda o zabrani održavanju referendumu,²¹ kao i u vezi prijevremenih lokalnih izbora na kojim je za novog gradonačelnika, nakon SDP-ovog Željka Sabe, izabran HDZ-ov kandidat Ivan Penava.

21 Iako je Stožer za obranu hrvatskog Vukovara uspio sakupiti potreban broj potpisa, Ustavni sud je u aprilu 2014. referendumsko pitanje proglašio protuustavnim. Obrazloženje odluke Ustavnog suda o referendumu možete pročitati ovdje: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_08_104_2021.html

Zaključak

Radikalizacija hrvatskog društva, uz istodobno nesankcioniranje onih koji promiču diskriminaciju, rezultirala je stvaranjem ozračja u kojem je iskazivanje nesnošljivost prema Srbima postala gotovo uobičajena pojava. Godina 2014. će stoga ostati upamćena kao godina u kojoj se govor mržnje iz privatne preselio u javnu sferu. Naime, ono što se prethodnih godina u najvećem broju slučajeva moglo pročitati kao anoniman komentar na kakvom internetskom forumu, danas je moguće čuti tokom javnih okupljanja, na javnoj televiziji, ali i sa saborske govornice.

Iako je Vlada Republike Hrvatske prethodnih godina, tokom pretpriступних pregovora s Evropskom unijom, donijela niz novih propisa i izmjenila postojeće o zabrani i kažnjavanju diskriminacije, govora mržnje i nasilja te isticanje simbola koji predstavljaju režime ili ideologije koji potiču na nasilje,²² predstavljeni rezultati dokaz su da puko donošenje mjera samo po sebi nije dovoljno. Pored činjenice da nakon ulaska Hrvatske u EU više ne postoji "izvanski faktor" koji bi nadzirao provođenje tih mjera, evidentno je da najveću odgovornost za nastalu situaciju snose državne institucije.

Vlada RH, odnosno Ministarstvo znanosti obrazovanja i sporta u prethodnoj je godini propustilo priliku za uvođenjem Građanskog odgoja i obrazovanja, čija je bitna odrednica i obrazovanje za ljudska prava, u školske kurikulume. Zamjetan je i izostanak osude govora mržnje i ostalih oblika poticanje na nasilje prema Srbima koji bi trebao dolaziti od političkog vrha. Štoviše, slučaj Ive Baldasara, gradonačelnika Splita, koji je sudjelovao na otvaranju spomenika IX bojne Hos-a, Ranka Ostojića, ministra unutarnjih poslova koji sve do prijave SNV-a nije učinio ništa da sankcionira kršenje zakona tokom protuprotesta na obilježavanju Dana ustanka u Srbu, te bivšeg predsjednika Ive Josipovića, koji je na fašizaciju društva ukazao tek nakon gubitka na izborima, ukazuju na sasvim suprotne tendencije. Takvi postupci su u suprotnosti s preporukama iz posljednjeg izvještaja Evropske komisije protiv rasizma i netolerancije za Hrvatsku. "Političare treba ohrabriti da se što je više moguće pobrinu da se izbjegne trajno ponavljanje neprijateljstava na etničkim osnovama. Politički vođe na svim stranama trebaju javno zauzeti čvrsti stav protiv izražavanja rasističkih stavova", navodi se u izvještaju.²³

Iako podaci MUP-a dokazuju da su etničkoj netrpeljivosti u najvećoj mjeri i dalje najviše izloženi Srbi, evidentno je da službeni statistički podaci ne pokazuju stvarne razmjere etnički motiviranog nasilja. Naime, nesrazmjer u podacima koje su prikupili Klub zastupnika SDSS-a i SNV-a s onima koje nam je dostavio MUP²⁴ ukazuju na činjenicu da se neki slučajevi neprimjereno kvalificiraju kao prekršaji, da ih se u startu odbacuje ili nikad nisu prijavljeni zbog sveopćeg nepovjerenja u institucije. Posebno zabrinjava podatak kojeg smo dobili od DORH-a: U odnosu na 39 kaznenih prijava vezanih za zločin iz mržnje u 2014., podignute su tek 3 optužnice, za jednu je sud donio nepravomoćnu presudu, a tek za dvije pravomoćnu.

Zabrinjava i činjenica da je Vijeće za elektroničke medije u prethodnoj godini od zaprimljenih 27 pritužbi zbog kršenja

22 Primjerice, Vlada RH je u januaru 2010. osnovala međuresornu Radnu skupinu za praćenje zločina iz mržnje, dok je u aprili 2011. donijela Protokol o postupanju u slučaju zločina iz mržnje.

23 <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/country-by-country/croatia/HRV-CbC-IV-2012-045-HRV.pdf>

24 Dok su SPSS i SNV evidentirali najmanje 15 primjera uništenja imovine, iz podataka MUP-a vidljivo je da je podnesena tek jedna kaznena prijava zbog 'oštećenja tuđe stvari'.

članka Zakona o elektroničkim medijima kojim se zabranjuje poticanje, širenje mržnje ili diskriminacije putem medija izreklo tek jednu, ranije spomenutu opomenu Portalu Dnevno d.o.o., iako je takvih sadržaja zabilježeno daleko više. Vijeće je tri predmeta prosljedilo Hrvatskom novinarskom društvu²⁵, no zbog njegovih ograničenih ovlasti eventualno izrečene mjere neće bitno utjecati na suzbijanje diskriminacije koja se promovira putem medija.

25 Od čega se jedan, emisija TV Bujica, odnosi na nesnošljivost prema Srbima.

Razloga za optimizam ne daju ni primjeri iz lokalnih sredina, posebno kada je u pitanju dosljedna primjena Zakona o upotrebi jezika i pisma nacionalnih manjina. Osim što je referendumsko pitanje Stožera za obranu hrvatskog Vukovara o dvojezičnosti proglašio neustavnim, Ustavni sud je vukovarskom Gradskom vijeću naložio da u roku od godine dana riješi pitanje dvojezičnih ploča na način da Vijeće propiše u kojim bi se vukovarskim četvrtima dvojezični natpisi trebali postaviti. Budući da je teret prebačen na jedinice lokalne samouprave koje zakonske odredbe još uvijek ignoriraju, postoji opravdan strah da će se prava pripadnika Srba na uporabu jezika i pisma i dalje kršiti. Zbog toga je za očekivati da će dvojezičnost, kao i većina ostalih pitanja koja se tiču građanskih i ljudskih prava Srba u Hrvatskoj, i dalje ostati predmetom političkih manipulacija.

Dodatak

Republika Hrvatska nizom zakona propisuje zabranu i kažnjavanje diskriminacije, uporabu govora mržnje i nasilja te isticanje simbola koji predstavljaju režime ili ideologije koji potiču na nasilje, nesnošljivost i diskriminaciju po bilo kojoj osnovi. Velik značaj u pogledu izrade nacionalnih zakona imalo je evropsko zakonodavstvo. Uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, važno je istaknuti Povelju Evropske unije o temeljnim pravima kojom se propisuje zabrana diskriminacije na osnovi nacionalnosti, spola, rase, boje, etničkog ili socijalnog porijekla, genetskih obilježja, jezika, vjere ili uvjerenja, političkog ili drugog uvjerenja, pripadnosti nacionalnoj manjini, vlasništva, rođenja, invaliditeta, dobi ili spolne orijentacije.

U smislu inkriminiranja i zabrane govora mržnje, veliki značaj predstavlja Vijeće Evrope, koje je 1997. godine izdalo Preporuku o govoru mržnje. U njoj je govor mržnje definiran kao "svaki oblik izražavanja koji širi, potiče, promiče ili opravdava rasnu mržnju, ksenofobiju, antisemitizam i druge oblike mržnje temeljene na

netoleranciji, uključujući i netoleranciju izraženu agresivnim nacionalizmom i etnocentrizmom, diskriminacijom ili neprijateljstvom prema manjinama, imigrantima ili ljudima imigrantskog porijekla". Posebno je istaknuto da su glavna obilježja govora mržnje netolerancija i diskriminacija po raznim osnovama kao posljedice negativnih predrasuda i stereotipa. Ovime je Vijeće Evrope osudilo govor mržnje, naglasivši pritom da on može biti posebno štetan ukoliko je prenesen od strane medija. U tom je kontekstu Vijeće Evrope osnovalo **Evropsku komisiju protiv rasizma i netolerancije**²⁶ koja je do danas napisala više izvještaja o državama članicama i opće preporuke.²⁷

Republika Hrvatska je krajem 2001. potpisala **Konvenciju o kibernetičkom kriminalu**²⁸ o inkriminiranju dijela rasističke i ksenofobne naravi počinjenih pomoću računalnih sustava. Protokolom su se države potpisnice obvezale osigurati procesuiranje i sankcioniranje autora rasnog i ksenofobnog materijala te zakonodavnim usklađivanjem i uvođenjem drugih potrebnih mjera spriječiti distribuiranje ili činjenje dostupnim javnosti pomoću računanog sustava.

Ustavom Republike Hrvatske propisuje se opća zabrana i kažnjavanje svakog pozivanja ili poticanja na rat ili uporabu nasilja, na nacionalnu, rasnu ili vjersku mržnju ili bilo koji oblik nesnošljivosti.

Kazneni zakon uređuje zločin iz mržnje kao kazneno djelo počinjeno zbog rasne pripadnosti, boje kože, vjeroispovijesti, nacionalnog ili etničkog podrijetla ili spolne orientacije druge osobe te propisuje da će se takvo postupanje uzeti kao otegovna okolnost ako Zakonom nije izričito propisano teže kažnjavanje. Kroz kazneno djelo javno poticanje na nasilje i mržnju (članak 325.) inkriminira se javno poticanje na nasilje i mržnju usmjerenu prema određenim skupinama ljudi. Propisano je kažnjavanje onoga tko putem tiska, radija, televizije, računalnog sustava ili mreže, na javnom skupu ili na drugi način javno potiče ili javnosti čini dostupnim letke, slike ili druge materijale kojima se poziva na nasilje ili mržnju usmjerenu prema skupini ljudi ili pripadniku skupine zbog njihove rasne, vjerske, nacionalne ili etničke pripadnosti, podrijetla, boje kože, spola, spolnog opredjeljenja, rodnog identiteta, invaliditeta ili kakvih drugih osobina.

Od posebne važnosti za hrvatsko antidiskriminacijsko zakonodavstvo je **Zakon o suzbijanju diskriminacije**. Ovim se Zakonom osigurava zaštita i promicanje jednakosti kao najviše vrednote

²⁶ www.coe.int/ecri

²⁷ Izvor: http://www.dislajkammrnju.hr/sto_je_govor_mrznje/zakonodavni_okvir

²⁸ <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/185.htm>

ustavnog poretka Republike Hrvatske, stvaraju se prepostavke za ostvarivanje jednakih mogućnosti i uređuje zaštita od diskriminacije na osnovi rase ili etničke pripadnosti ili boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovnog stanja, članstva u sindikatu, obrazovanja, društvenog položaja, bračnog ili obiteljskog statusa, dobi, zdravstvenog stanja, invaliditeta, genetskog naslijeđa, rodnog identiteta, izražavanja ili spolne orijentacije.

Zakonom o medijima uređuju se prepostavke za ostvarivanje načela slobode medija, prava novinara i drugih sudionika u javnom informiranju na slobodu izvješćivanja i dostupnost javnim informacijama. Zakon ističe da će se njegove odredbe tumačiti sukladno Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Također, izričito se zabranjuje, prenošenjem programskih sadržaja u medijima, poticati ili veličati nacionalnu, rasnu, vjersku, spolnu ili drugu neravnopravnost ili neravnopravnost na temelju spolne orijentacije, kao i ideološke i državne tvorevine nastale na takvim osnovama, te izazivati nacionalno, rasno, vjersko, spolno ili drugo neprijateljstvo ili nesnošljivost, neprijateljstvo ili nesnošljivost na temelju spolne orijentacije, poticati nasilje i rat.

Zakonom o električkim medijima uređeno je da u audio i/ili audiovizualnim medijskim uslugama nije dopušteno poticati, pogodovati poticanju i širiti mržnju ili diskriminaciju na osnovi rase ili etničke pripadnosti ili boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovnog stanja, članstva u sindikatu, obrazovanja, društvenog položaja, bračnog ili obiteljskog statusa, dobi, zdravstvenog stanja, invaliditeta, genetskog naslijeđa, rodnog identiteta, izražavanja ili spolne orijentacije, te antisemitizam i ksenofobiju, ideje fašističkih, nacionalističkih, komunističkih i drugih totalitarnih režima.

Od posebnog značaja je **Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji**, koji regulira obveze HRT-a kao javne televizije. Njime se zabranjuje širenje netrpeljivosti i poticanje na nasilje na jednak način kao što je to učinjeno Zakonom o električkim medijima. HRT je sukladno ovom Zakonu dužan pridonositi suzbijanju diskriminacije na svakoj osnovi u skladu s Ustavom i propisima, te je također dužan programskim sadržajem pridonositi ostvarivanju ljudskih prava, ravnnopravnosti i političkih prava građana te unaprjeđivanju pravne i socijalne države te civilnog društva, kao i objektivnom izvješćivanju i ukazivanju na kršenje ljudskih prava ranjivih skupina.

Zakonom o javnom okupljanju se sudionicima mirnog okupljanja i javnog prosvjeda zabranjuje nositi odoru, dijelove odore, odjeću, oznake ili druga obilježja kojima se poziva ili potiče na rat ili uporabu nasilja na nacionalnu, rasnu ili vjersku mržnju ili bilo koji oblik nesnošljivosti.

Zakonom o prekršajima protiv javnog reda i mira propisuje se da se novčanom kaznom ili kaznom zatvora kažnjavaju osobe koje na javnom mjestu izvođenjem, reproduciranjem pjesama, skladbi i tekstova ili nošenjem ili isticanjem simbola, tekstova, slika, crteža remeti javni red i mir.

Zakon o sprječavanju nereda na sportskim natjecanjima zabranjuje unošenje i isticanje transparenta, zastave ili druge stvari s tekstrom, slikom, znakom ili drugim obilježjem koje iskazuje ili potiče mržnju ili nasilje na temelju rasne, nacionalne ili vjerske pripadnosti ili neke druge posebnosti te pjevanje pjesama ili dobacivanje poruka čiji sadržaj iskazuje ili potiče mržnju ili nasilje na temelju rasne, nacionalne ili vjerske pripadnosti ili neke druge posebnosti. U slučaju kršenja ovih odredbi Zakona zapriječene su novčane kazne ili kazne zatvora.

A
ADORE
WRC

Summary

As opposed to earlier years when cases of violence, intolerance and hate speech directed towards Serbs were mostly registered in the areas of refugees return, it is noticeable that from 2012 on, such cases have spread throughout Croatia. What significantly contributed to this trend, which is increasingly assuming revisionist right-wing features, was the socio-political context which became increasingly radicalized since the coming to power of the coalition led by the Social Democratic Party (SDP) and Croatia's accession to the European Union.

A new awakening of nationalist euphoria, as well as the mobilisation of a part of the veterans' population, began with the current government's decision to initiate full implementation of the Law on the use of languages and letters of national minorities in the Republic of Croatia, which stipulates the equal use of minority language in communities where minorities make up more than 33 percent of population. Placement of the first bilingual plaques on state institutions in Vukovar in early 2013, caused resistance of the veterans' association Headquarter for Defence of Croatian Vukovar. The Vukovar veterans' protest, which turned into a protest against the rights of Serbs, eventually brought on an increased level of hate speech and of ethnic intolerance in public space.

It is especially concerning that hate speech in 2014 became increasingly present in the media. Internet portals, which use right-wing discourse and hate-speech, which resort to revisionism and lead campaigns against minority communities, rise in numbers. Encouraged by such an atmosphere, members of veteran associations and of pro-fascist organisations, protested publicly against almost every event that had an antifascist character or which brought into question the responsibility of the Croatian side for crimes committed in the past war.

The socio-political situation was additionally radicalised last year by protesting veterans, who during the early stage of the

presidential campaign pitched a tent in front of the Ministry of War Veterans, requesting the resignation of the current minister, his assistants and finally of the entire ‘Yugo-communist’ government. Hidden in the background was the Croatian Democratic Union’s (HDZ) return to the ‘values of the 90ies’, i.e. to rigid nationalism.

Even in 2014, majority of events which bore characteristics of interethnic intolerance, were registered in the areas of special state concern, i.e. in areas populated by most of the Serb returnees. According to Ministry of Interior data, of the total of the eight ethnically motivated criminal acts, it was established that three were motivated by hatred towards persons of Serb ethnicity. According to the Croatian State Attorney’s Office (DORH) records, in the past year 39 criminal charges were filed for hate crime, but data is not available about the number of criminal act committed against Serbs. During 2014, Ministry of Interior (MUP) also registered a total of 54 misdemeanours committed by wearing, broadcasting, reproducing and displaying symbols, texts, images, drawings or songs motivated by hatred.

The Independent Democratic Serb Party (SDSS) caucus in the Croatian parliament and the Serb National Council (SNV) registered 82 cases of ethnically motivated violence, intolerance and hate speech against Serbs in 2014. As a consequence of non-sanctioning of hate speech, of spreading ethnic intolerance and a social situation in which such behaviour is not an isolated case, but is moreover encouraged, expression of such attitudes in public space has become ever more frequent.

Graffiti

In 2014 graffiti with pro-Nazi symbols, which directly invite physical violence against Serbs, have been registered on the streets of almost all Croatian towns and cities – from Nuštar ('Milanović, Serb', 'Serbs should hang', 'Storm '95', 'Vukovar will never be Bykobap'), Rijeka ('Kill the Serb') and Slavonski Brod ('Mamić, Serb Bustard'), Vukovar ('Serb, move out', 'We hate Serbs', 'Kill the Serb 1950'), Karlovac ('Slaughter Serbs'), to Zagreb ('Croatia to Zemun', 'Serbs should hang', 'Stop Cyrillic in Vukovar', 'Mamić, Serb, you are bound to be stabbed', 'Mamić, Serb, your daughters are Gypsies').

/ Hate speech graffiti in Nuštar

Sporting events

At the beginning of February 2014 in Zagreb, within the ABA basketball league at the match between Zagreb's Cibona and Belgrade's Partizan, there was chanting 'Kill, kill the Serb', and several days later in Pula at the football match between Dinamo and Istra 1961, the Ustasha greeting 'For homeland ready' was heard from the stands. At the beginning of October at the Rijeka-Hajduk football match, members of Torcida, a fan club that supports Hajduk football team, sang 'Mangy Rijeka you are full of Serbs, do not worry Rijeka, there are more willows from which they can hang'. At the Croatia – Azerbaijan match on 13 October, the Ustasha greeting was chanted 'For homeland ready' and Ustasha march was sung 'Here comes the dawn, here comes the day and here come Jure and Boban'.

Media, commentaries, forums and social networks

In 2014 hate-speech spread through the social networks mostly on the pages of radical right-wing parties (Autochthonous Croatian Party of Rights) and war veterans' associations

(Croatian defence forces, Croatian Defence Forces' (HOS) IX Battalion Rafael vitez Boban, Croatian defence forces). At the Dnevno.hr portal texts are published on a daily basis that are directed against entire minority communities, especially their prominent members. On the day of a commemoration gathering, Day of Remembering Jadovno 1941, at this portal a text appeared under the title 'The Worst Scum of Greater-Serbia Politics at the Gathering in Jadovno'.¹ Dnevno.hr published on 8 April an article titled 'Vukovar People Invite Croats to boycott Serb Products! Here is the list of shops where they will not be purchasing until Cyrillic script leaves Vukovar!'

On HTV, public television, in a show called TV Calendar, revisionist positions about Croatia's role in WW2 have been presented for years. In the same show on 28 December, the anniversary of death of the Ustasha leader Ante Pavelić, an item was broadcast where it was stated that Pavelić, according to 'suggestions by Germans passed racial laws and began persecution of Jews, Serbs and other opponents', but the item did not mention the information that dozens of thousands of people were killed in Ustasha run concentration camps, including many children, women and elderly persons, nor was it made clear that Ante Pavelić was a war criminal.

In the show Storm broadcast by the Mreža TV (Network TV), on the anniversary of the fall of Vukovar, theologian Tomislav Ivančić appeared as a guest who called Serbs in Croatia 'guests' who do not own this land, while saying that Croats are the masters and owners of the Republic of Croatia. Glas Koncila weekly published in July an interview with Mladen Ivezic, a historian who denies the Holocaust and diminishes guilt of the Independent state of Croatia (NDH) leadership for crimes committed at the Jasenovac camp.²

1 Apart from the Jasenovac complex, Gospic-Jadovno-Pag concentration camp system is the biggest execution site of Serbs and Jews killed under the Independent State of Croatia. Estimates about the total number of victims range between 24,000 and 78,000 women, children and men. children.

2 On the still unfinished list of the Public Institution Jasenovac Memorial, more than 80,000 victims were registered, of whom 19,000 children.

Spreading ethnic intolerance by acts and statements of public figures

Ivan Penava, current mayor of Vukovar, who participated in protests against placing plaques in Cyrillic script at the beginning of 2014, prevented holding of an event of the Serb community in Vukovar, of St Sava Academy and school glory. New Sisak-Moslavina County Prefect Ivan Žinić, in March of last year, publicly stated that he would, in due time, initiate the holding of

a ‘scientific conference’ which will prove that in 1941 Ustasha did not commit any crimes in the Glina orthodox church.

The past year will be remembered by the calculating decision of the former president of Republic of Croatia, Ivo Josipović, to replace the chief analyst in the Office of the President, Dejan Jović, otherwise a university professor of international relations, on the eve of the upcoming presidential elections. Jović was replaced because of the critical article published in the scientific journal ‘Politička misao’ (‘Political Thought’) about the referendum on Croatia’s independence in 1991. Čedomir Višnjić, member of the Managing board of the Croatian Memorial Documentation Centre of War (HMDCDR), who is also the president of the Serb cultural society Prosvjeta, was replaced from his position because director of that centre, Ante Nazor, falsely accused him of having collaborated with the forces of the Republic of Serbian Krajina. At the end of last year Croatian Society of Victimology, led by Zvonimir Šeparović, former Minister of foreign affairs and Minister of justice in the Croatian Democratic Union (HDZ) government, published a list of ‘Croatian traitors who should be tried’ in the book on ‘Croatian High Treason’ which also contains the name of Milorad Pupovac, president of the Serb National Council and vice-president of the Serb Democratic Independent Party. Boro Rkman, deputy county prefect of the Sisak-Moslavina County was also a victim of chauvinistic assaults at the end of 2014, when President of the County Assembly said at a session: ‘An amnestied Chetnik, criminal, is sitting in this room. I hope that he will leave this honourable Assembly because his presence here is a crime against the Homeland war and all the victims.’ Councillors accompanied this by utter silence.

/ Protest in Glina against the Antifascist League of Croatia gathering

/ Monument to the Croatian Defence Forces' (HOS) IX. battalion, named after Rafael knight Boban, unveiled on the Victory Day in Split (Ivo Čagalj, PIXSELL)

Verbal abuse and physical violence

On 14 January, 80 years old returnee LJ.M. was beaten and robbed by masked gunmen in her house in Pušine. Due to her grave injuries, she was taken to the hospital in Našice and the attackers, like in many previous cases, have not been found. P.K., secondary school student from Donji Lapac, then studying in Zagreb, became exposed to ethnically based provocations and verbal abuse at school. Since he was not able to stand such an atmosphere and pressure, the student dropped out of that school and enrolled in school in Korenica. D.O., also student of a secondary school in Zagreb, became victim of his colleagues who were constantly attacking and abusing him on religious and ethnic grounds. On 26 April a group of about a dozen Croatian basketball fans entered cafe Džoker at the Vukovar shopping centre, where fans of Serb clubs usually gather, shouting 'Where are you Chetniks' and starting to beat guests. Premises were demolished and the owners sustained serious injuries.

Damaging and destruction of property

On the Orthodox Christmas on 7 January 2014, in the city of Split, a car with Belgrade plates was damaged and big 'U' letter with

a cross was drawn on the hood. On 14 January, in an enclosed parking area under video surveillance in Zagrebačka street, the letter U was drawn on a car with Belgrade license plates. On 15 November, at the entrance to Knin, windows were smashed on the bus belonging to 'Lasta' bus carrier from Belgrade.

In the middle of May 2014, unknown perpetrators smashed windows on the house owned by S.T. from Sotin. This was the fourth consecutive attack on this house, but perpetrators were never discovered. On 22 January in Vukovar, a name plate was damaged on the business premises where the SDSS has its seat. Last year the premises of the Serb cultural society Prosvjeta were attacked again. In the evening hours of the second day of the Orthodox Christmas, on 8 January, as many times before, Church of St. George the Great Martyr in Knin, was broken into. Unknown perpetrators caused material damage, seized part of the church property and turned most of the icons upside down. On 16 May unknown perpetrators stole a bell weighing about one hundred kilograms from the unfinished Temple of Saint Emperor Constantine and Empress Helena in the village of Uštica near Jasenovac. After having almost completely demolished the monument to the 525 victims of Ustasha terror in Veljun, unknown perpetrators, during the night between 27 to 28 September, broke into the freshly renovated Nativity church. They climbed up the church spire, removed two bells, and threw them from the belfry in front of the church entrance, damaging a new set of stairs at the entrance as well as the fence around the church. On the facade of the Serb orthodox church in Vinkovci, graffiti appeared on 5 December with the Ustasha insignia and messages 'Kill the Serb' and 'For homeland ready'. The Church of St. Procopius in Rajevo Selo was also broken into. Unknown perpetrators defecated within the very altar and in two other places in the church. During the night between 2 and 3 November, on the walls of the St. Nicholas Congregational Church in Karlovac, unknown perpetrator or perpetrators wrote pro-Ustasha graffiti calling for violence (zds) - 'For homeland ready' and 'Slaughter Serbs'. This cathedral temple located in the strict centre of Karlovac, has been pelted with stones and attacked countless times, but perpetrators were not found even once. At the Orthodox cemetery in Čepin near Osijek in the period between 3 and 5 January, mortuary was smashed and several dozen burial places were damaged, with toppled and smashed headstones, crosses and vases, monuments and lanterns. A police investigation established that the perpetrators were four minors whose age was not stated.

On 13 August at the local cemetery in the village Kosijersko Selo in Barilović municipality, metal lanterns were torn off the family tombs belonging to two families from Mali Kozinac. Police went to the scene of the event and conducted an investigation.

Damaging and destruction of monumental heritage

In 2014 a massive monument Uprising was stolen from the Sisak forest of Brezovica, place of the central annual celebration of Antifascism Day. Five bronze busts representing national heroes of the ww2 National Liberation Struggle (NOB), were stolen in Plaški, and from the ossuary at the local cemetery marble columns were stolen as well as brass plates on which names of 88 fallen Partisans were inscribed. By the Monument to the Uprising of Lika People, in the village of Srb, where Uprising Day is celebrated annually, fire broke out on 9 April. In Čečevci in the Brestovac municipality a marble plate was removed from the monument to innocent Serb locals who perished in war events on 10 December 1991.

Forcible removal and destruction of bilingual plates from the state institution buildings, bodies of self-government units and of Serb institutions, continued in 2014. In Vukovar area more than a dozen cases of removal and destruction of bilingual plates from the buildings of state institutions were registered during the year.

Radicalisation of Croatian society coupled with non-sanctioning of those who promote discrimination, resulted in creating an atmosphere in which during the course of 2014 expressing intolerance against Serbs became almost a commonplace, while hate speech moved from private to public sphere.

